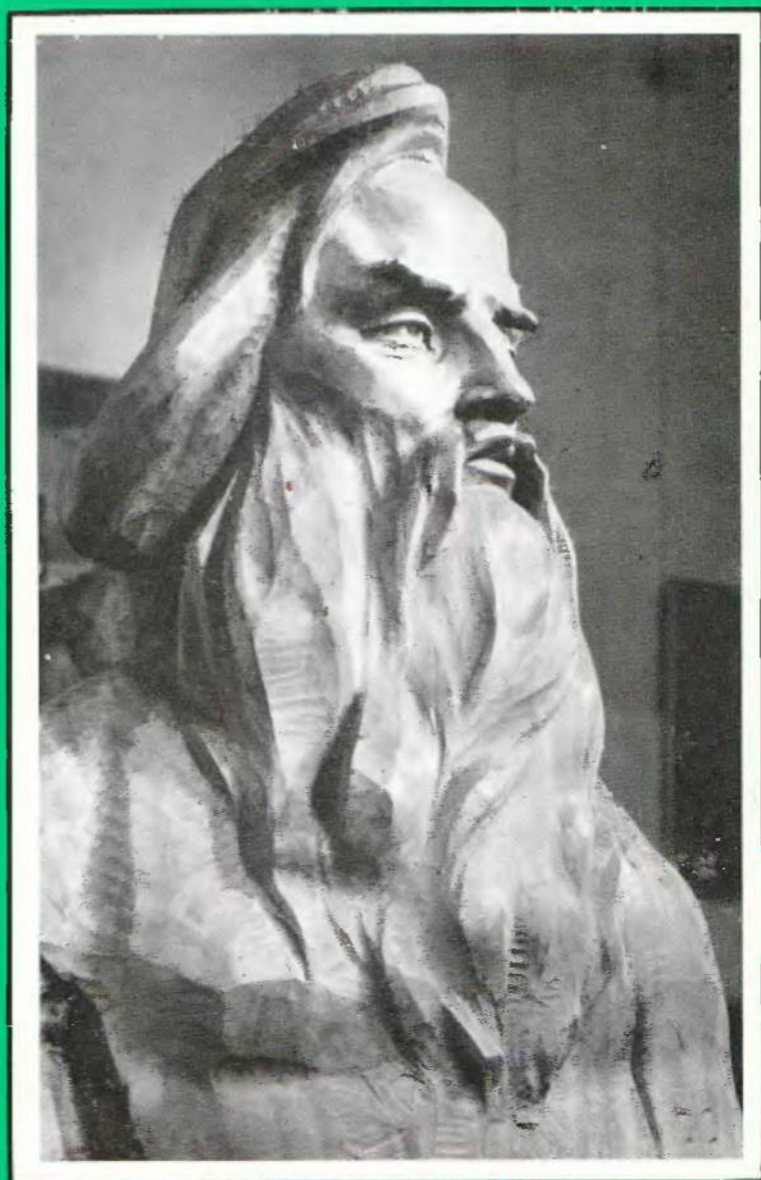

ЛЕМКІВЩИНА ЛЕМКІVSHCHYNA

PIK XVIII, Ч. 1

BECHA — 1996 — SPRING

VOL. XVIII, No. 1

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY IN
A FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА

LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ / PUBLISHED BY ODLWU, INC.

PIK XVIII, Ч. 1

ВЕСНА — 1996 — SPRING

VOL. XVIII, No. 1

I. Стасів-Калинець: Великодне	1
Я. Зоряна: Рідна церква, в тіні лип... ..	2
Р. І. Дрозд: Бути генієм	3
Т. Шевченко: І довелось знов мені... ..	5
Ст. Сапеляк: Герніка Чорнобиля	6
П. Попата: Богом обдарований композитор о. М. Вербицький (II)	7
І. Киризюк: Терпко. Доля	10
Т. Ольшанський: Команчанська Республіка (II)	11
Б. Лепкий: Йдеш, як в казку	14
Б.-І. Антонич: Весна	15
Lemkivshchyna:	
Easter Greetings	16
T. Shevchenko: Testament	16
T. Olszanski. All about "Operation Wisla" (Conclusion)	17
Ст. Ванчицький: Огляд українського суспільного життя на Лемківщині (1918-1944)	20
<i>Нам пишуть:</i> Вісті з Коломиї	24
А. Ядловський: Біля Команчі	24
Вісті зі Сянока	25
<i>З життя Організації:</i>	
М. Дупляк: Напередодні акції "Вісла"	26
Загальні Збори Відділів	27
Приклад гідний наслідування	27
<i>Огляди, рецензії</i>	
І. Киризюк: "Зерна". Поетична збірка Мілі Лучак	28
Відійшли від нас: У світлу пам'ять Василя Майковича (Микола Дупляк)	29
Св. п. Іван Блиха (Марійка Дупляк)	30
Пожертви на Пресовий фонд ж. "Лемківщина"	30
Копяда 1995-96. Список жертводавців	31

На обкладинці: Василь Одрехівський. "Захар Беркут". 1976 р., дерево.
On the cover: Vasyi Odrekhyivskiy. "Zakhar Berkut". 1976, wood.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Марія Дупляк, Зенон Войтович, Іван Гвозда.

EDITORIAL BOARD: Marie Duplak, Ivan Hvozda, Zenon Wojtowych.

Адміністратор — Корнелю Бабяк

Administrator — Kornelio Babiak

Мистецьке оформлення обкладинки Михайла Черешньовського
Cover design by Mykhailo Cheresniiovskiy

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Дупляк	голова
Зенон Галькович	1-ий заст. голови
Володимир Кікта	2-ий заст. голови
Зенон Войтович	секретар
Стефан Косцюлек	скарбник
Іван Гвозда	член екзекутиви
Мирон Мицьо	член екзекутиви
Микола Дупляк	член екзекутиви

РЕФЕРЕНТУРИ

Юрій Ковальник	допомогова
Корнелю Бабяк	організаційна
Микола Грицьков'ян	зовнішніх зв'язків
Стефан Гованський	музейна
Іван Гресь	культ.-освітня

ВІЛЬНІ ЧЛЕНИ

Іван Васічко	Василь Гертай
Іван Філь	Теодор Малиняк
Ярослав Кравчишин	Петро Русинко

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Михайло Дзіман	голова
Теодор Полянський	член
Іван Ниціт	член

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Іван Хомко	голова
Юліан Котляр	член
Анна Войтович	член

Адреса Крайової Управи ООЛ:

ODLWU, Inc.
P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

Адреса Редакції та Адміністрації:

"Lemkivshchyna" Magazine
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007 USA

Printed in USA by COMPUTOPRINT Corp.
35 Harding Avenue, Clifton, NJ 07011
Tel.: 1(201) 772-2166 Fax: 1(201) 772-1965

*З радісним святом
Воскресіння Господнього
вітаємо
Управи наших Відділів
та всіх членів
і прихильників наших організацій.*

*Найкращі побажання
шлемо*

*Управам та членству
Товариства "Лемківщина" в Україні, Об'єднання лемків у Польщі,
Союзів українців-русинів Словаччини та всім землякам,
розкиненим по усьому світу.*

Всіх Вас вітаємо радісним

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Світова Федерація Лемків
д-р Іван Гвозда, голова

Організація Оборони Лемківщини в Америці
Марія Дупляк, голова

Фундація Дослідження Лемківщини
Володимир Кікта, голова

ІРИНА СТАСІВ-КАЛИНЕЦЬ

ВЕЛИКОДНЄ

Великодні дзвони дзвонять, дзвонять дзвони Великодні,
Білий трепет, трепет ніжний рук Марієних Господніх
біла лілія церковці хоруговками цвіте.
над хустками, писанками, над хлібами. Це святе...

Це сльозою Бога чисте... і на білі обруси
Сонце сніп кладе весняний. Причащає хлібом батько,
білим хлібом причащає із крапельниками роси...
Мій Великдень. Воскресіння... А в оркестрі ранку — стогін.

Зарясніло писанками, покотилось обіруч,
і сльозою голубою до єдиного, до Бога,
попливла молитва тужна і важка, немов обруч

Дзвонять дзвони, дзвони дзвонять, дзвонять дзвони
Великодні

понад гори, понад доли, над міста і пустирі.
Освятив вогонь жертвний, освятив вогонь пирії.
І розверзся час всесильний, час розверзся у безодню.

Дзвонять дзвони, дзвони дзвонять, а Марія — без дороги:
— Де ж та свічка воскова? Де ж та свічечка із рук?
Мій Великдень. Воскресіння. І в оркестрі ранку — стогін:
Чи воскрес? Чи й по сьогодні Він не визбавився мук?

РІДНА ЦЕРКВО, В ТІНІ ЛИП...

*"Між липами — церковця дерев'яна —
Ясна картина, раних, — юних літ!..."*

Стояла Ти, поміж тіннями величезних липових дерев, що своїми галузками, та листками, неначе великими "газдівськими" долонями, — захороняла Тебе від вітрів та небезпеки.

Стояла Ти стара, старенька, може й свідок нашої волі і слави?

Моя рідна Церковце дерев'яна!

Йшли туди до Тебе щонеділі і свята та приносили свої скарги, болі, інколи радість — надсянські рідні люди.

А вже найбільше святково, величаво, коли походом рушило ціле село до Тебе... На плечах у них біленькі, з льону, ручно прядені і ткані верети "плахти" чистенькі, в дванадцять водах полоскані. Завинені в цих "плахтах" паски — як жорняний камінь!

Чим більша паска — тим заможніше газдівство. Кожний тоді вдавав багатого... і всюди ясніли білі, велитенські паски! Це "газди" несли їх.

В руках "газдинь" та дрібної "челяди" — дітвори — золотіли кошики, сплетені зі золотих стебелець пшеничної соломинки, або з лози, над потоком — повні крашанок та писанок.

Ніс, увесь народ, добро — на свячене.

З вірою серця — як граніт.

Як носив його дід — прадід.

Високі гори Бердо та Козінець, теж святково причепурилися, зазеленилися, та заглядали раз-по-раз в ясне люстро річки Сяну.

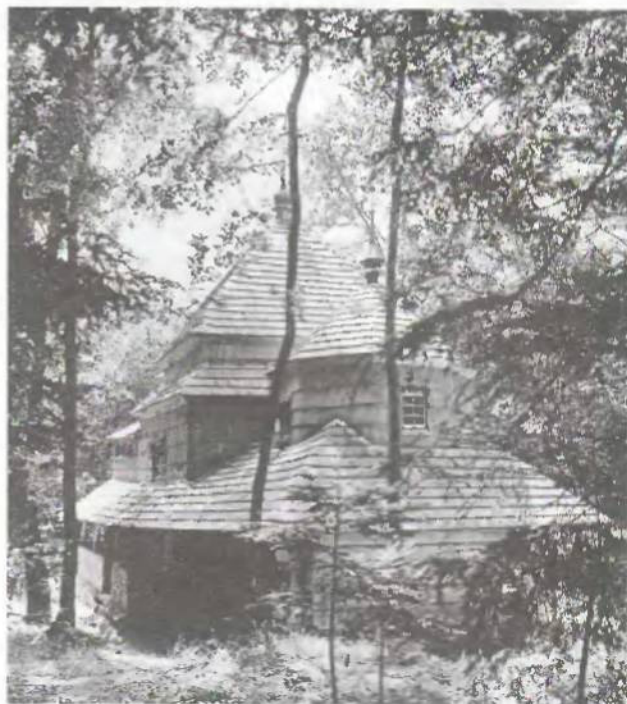
Співав жайворонок понад пісковими скибами землі і пахла ця земля свята, скроплена кров'ю і потом багатьох поколінь. Як пристрасно любив "газда" свою землю піскову. На ніщо в світі не проміняв би!

Йшли так рідні люди, століттями йшли до церков. Хрести придорожні їх вітали і казали:

"Ти, тут вічний пан, на своєму обійстю!

"Христос Воскрес!" Согласно заспівайте..."

— веселився в ці дні весь Божий світ, і люд, і річка Сян — луною "Христос Воскрес" відбивалося далеко в горах. Пісня торжественна зливалася зі

Українська церква з XVIII ст. в Сянському скансені.

звуками радісних дзвонів... і був Великдень на землі!

Пахтіли, краще ніж дорогоцінні пахощі, зернятка ялівцю, що старший брат насипав до кадила... та й облітав пахучий дим свячене добро...

І де ж Ти тепер моя Церковце рідна? Де ж ви люди надсянських берегів?

Вирвані з корінням, виселені, розкинені світами. Знівечено Вас, сплюндровано... і назви рідних сіл на чужі замінено, щоб закорінити чуже.

Та прийде час, після Голгофти — приходять Воскресіння!

О, Рідна Церкво, в тіні лип!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

БУТИ ГЕНІЄМ

Василь і Роман Одрехівські. Робочий модель пам'ятника-погруддя Т. Шевченка у м. Дубляни, Львівської обл. 1992 р.

Вселюдська історія знає чимало імен, що їх увіковічила на кам'яній таблиці часу. Імена таврує, вирізьблює геній тих одиниць, які цілим єством шукали воріт істини; геній і водночас незбагнений нами дар, яким оті "Апостоли правди і науки" діляться з усіма розумними і якого уже оформленим передають у понаднаціональні й універсальні категорії сприймання. Проте загальнолюдський вимір цієї особової спадщини як же часто доцінюють щойно наступні покоління. Може тому ціна

"бути генієм", майже як правило, була і зараз є нелюдською, пов'язаною з терпінням і болем найчутливішої клітини суспільства — індивіда. Досвід наказує філософам твердити, за біблійною думкою, що кожна прокреативна правда, навіть найменш вагома, народжується в материнських болях, в екзистенціальному полум'ї знецінення та усамітнення. Генієм переважно була стражденна людина, homo patiens, загрузла у бездушних суспільних законах, у батрацьких нормах політики, заплутана в мережу прерізних канонів, ідей та стихій "духа часу".

Саме у нашу добу немов прискореної історії, у дні сповнені сухою апатичною інформацією і погонею за наживою сенсацій, у жахливо сконкретизований час і, врешті-решт, для слов'ян у дійовий момент національних відроджень слід задуматись над особою, постаттю Тараса Шевченка, чиє ім'я врите в кам'яну таблицю людства. Варто, мов кобзар, присісти десь у степу своїх рефлексій і снувати мисль про те, яка ціна людському генієві, яка ціна безіменним Шевченкам, Тичинам, Стусам?..

Оці питання надалі постають нез'ясованими, ба, питаннями непомітними, бо світ занадто звик до збідованого образу великих людей, так як до випинялої ікони. Адже ж Шевченко — це найбільш промовиста постать генія, котрого "нужда та праця" й життєве терпіння ніколи не покидали. Від народження у панщинному рабстві, через клопоти у здобуванні своєї освіти, почерез недоспані ночі творчої праці, почерез обпльовані каземати і найпильнішого поліцейського нагляду в'язничні фортеці та жандармські канцелярії російської імперії, через огидливі умови каторжної солдатчини, через болісну дійсність свого народу, аж по смерть, коли виснажений і перевтомлений відходить непомітно у самотній хатині, в затишку нестерпної тиші, в якій девальвувалась особистість і людська гідність, Шевченкове життя пронизане було наскрізь терням його шляху. "Я не знаю, — писав Іван Франко, — ні в одній європейській

літературі подібної поезії, написаної в подібних обставинах". Хіба тому Шевченко не помер, не затих, не замовк. Він є яскравою персоніфікацією українського народу, який — так як Шевченко — страждав, перебував на засланнях, був предметом чужої торгівлі, а зараз зводиться, постає словом, ділом і незвичайною снагою з руїн.

Шевченко попри все не помер, хоча існували донедавна спроби робити з нього соціал-демократа, апологета матеріалізму і атеїзму, спроби завузити його творчість до рамок суспільно-політичного бунту чи слов'янофіпської ідилії. Треба однак ясно сказати, що жалюгідного оскубування "Кобзаря" і тенденційного спотворювання шевченківської думки, думи доконали його "нехрещені козацькі діти". Адже ж мало написати про нього, що був найвищого рівня поетом і непересічним художником. Шевченко — це геній. І, як кожен геній, він є совістю історії, сумлінням людства, а його "Кобзар" — це наче каплиця особової філософської медитації.

...Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово.

— говорить поет, коли в його очах

А кров, та сльози, та хула,
Хула всьому! Ні, ні, нічого
Нема святого на землі...

Ота сторожа-слово крізь роки поневолення України захищає нашу тотожність, але й перестерігає перед суспільними ілюзіями, перед сучасними царями і "коронованими катами", в яких світ шукає порятунку:

...Горе з вами!
Кого благати ви прийшли?
Кому ви сльози принесли?
Кому ви принесли з сльозами
Свою надію?..
Чи ж кат помилує кого?

Парафразуючи цю поетичну думку, можна запитати під цю пору: "Чи політичні й економічні права помилують кого?". То сумна історична правда, що за помилки минулого розплачуються онуки. Тому відповідальність за відбудову України спадає виключно на нас, українців. Наївністю було б уповати на щедрість, ласкавість інших, багатших держав — як би так перенести вислів поета "Кому ви

принесли з сльозами / Свою надію?" на наш час. Проте Шевченкова ліра не закликає до зненавиди, до боротьби у дослівному значенні. Навіть знаменитий заповітний клич

...Вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте

позбавлений оцієї сліпої мсти. Це чудесна метафора національного пробудження. Воля є чимось святим і якщо примушує до того ситуація, вона мусить бути "посвячена" кров'ю, "злою кров'ю" — ніколи невинною. Шевченко насамперед бачить у кожного внутрішнє добро:

Ходімо в селища, там люди.
А там, де люди, добре буде,
Там будем жить, людей любить,
Святого Господа хвалить.

Але і при цьому викриває співець людську лицемірність:

Не так тії вороги,
Як добрії люди —
І окрадуть жалкуючи,
Плачучи осудять...

Поет, попри горе, якого зазнав від людей, сповнений до них любов'ю, прощенням. Проте картає суспільний безрух і апатію; не може зрозуміти повсякденного коловороту, в якому немає місця на роздуми одиниці, на певного роду констатацію чим є щоденність, а чим суть людського життя:

І смеркає, і світає,
День Божий минає,
І знову люд потомлений
І все спочиває...

— отакий животіння "калейдоскоп" — як каже Ліна Костенко, отака банальність, які Шевченко віддає, ословлює цим самим — банальним — словом. А люд "потомлений" чим? — запитуємо. Саме тим, що і в нинішньому світі.

Кайданами міняються,
Правдою торгують.
І Господа зневажають, —
Людей запрягають
В тяжкі ярма. Орють лихо,
Лихом засівають...

1

І довелось знов мені
на старість з віршами ховатись,
Мережать книжечки, співати
І плакати у бур'яні.
І тяжко плакати. І не знаю,
За що мене Господь карає?

2

О думи мої! о славо злая!
За тебе марно я в чужому краю
Караюсь, мучуся... але не каюсь!

3

Перелічу і дні і літа.
Кого я, де, коли любив?
Кому яке добро зробив?
Нікого в світі, нікому в світі,
Неначе по лісу ходив!
А малась воля, малась сила,
Та силу позички зносили,
А воля в гостях упилась

Та до Миколи заблудила...
Та й упиваться зареклась.

4

Якби кайдани перегризти,
То гриз потроху б! Так не ті,
Не ті їх ковалі кували,
Не так залізо гартували,
Щоб перегризти. Горе нам!

5

Якби з ким сісти хліба з'їсти,
Промовить слово, то воно б,
Хоч і як-небудь на сім світі,
А все б таки якось жилось.
Та ба. Нема з ким. Світ широкий,
Людей чимало на землі...
А доведеться самотнім
В холодній хаті кривобокій
Або під тином простягтись.
Або... Ні. Треба одружитись,
Хоча б на чортовій сестрі!

Шевченко, немов монах у посту одержі, гірко визнає:

Тільки я, мов окаянный
І день і ніч плачу
На розпуттях велелюдних,
І ніхто не бачить,
І не бачить, і не знає...

Отож найбільше страждання кожного генія — самотність. То не тільки дешевий байронізм, але голос сумління світу, яке волає:

Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!

чи знову:

Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата.

І той голос вірить, що завжди буде

Благословить дітей своїх
Твердими руками
І діточок поцілує
Вольними устами...

Вольними, не заплямованими безвартісним обіцанням, не скованими жодною політичною си-

стемою чи якоюсь модою, престижем і т.п. Пишучи біблійним стилем свої "Подражанія", Шевченко доказує — так як Біблія — насамперед хворобу нутра людини, її душі, бо ж тут починається поділ: ненависть, байдужість, ігноранція... Звичайно, немає в такому розумінні жодної здорової людини. Суть душевної кріпкості та свіжості полягає в інтроспекції, особової контемпляції.

Шевченкова ідея, щоб кожен був "Апостолом правди і науки", як же актуальна сьогодні, як же потрібна українцям, позбавленим на довгі роки демократичного виховання, освоєння з власною державністю і повною свободою, звиклим також до чекання, дивування і безчинного запитання: "Чому не йде?..".

Геній мислі Шевченка, припечатаний життям, гряде немов "Апостол", наче Кобзар Історії, з нашими турботами нової України, щоб розтягнути над нею нове рушникове небо. Цей геній однак залишає людству гірке питання: чи бути генієм означає безнастанне грюкання творця у ворота, до дверей смерті?

(Наше слово, Варшава, 7-го березня 1993 р.)

**В 10-ТУ РІЧНИЦЮ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ
КВІТЕНЬ 1986 — КВІТЕНЬ 1996**

СТЕПАН САПЕЛЯК

ГЕРНІКА ЧОРНОБИЛЯ

"...Ой, чого ти почорніло,
Зелене поле..."

Т. Г. Шевченко

вікна осліпли
оскідлими метеликами
Ангел вмирає
В ореолі МЕРТВОГО НЕБА
і чорнокнижжя
НІМБ ГЕРНІКИ
світиться
урановим сузір'ям
над квіткою кульбаби
баби скіфські
вагітніють
поколіннями Хіросіми
і не народжують жінку
і дерев не народжують
і не народжують ПТАХІВ
і ЛЮБОВІ
кров проказою
зубоскалить
у буйноквітті хмар
під урановою павутиною
вишневого саду
ЧАС
подумали
із лугом укупі
із росою
і небом
серед мертвих
ПРО ЦАРСТВО ЗЕМНЕ
ЩЕЗАЄМО
догоняючи смерть
в пошуках долі
ЩЕЗАЄМО
у власному понелі
ЩЕЗАЄМО

без князівств
без літописців
без цвіту у лузі
руйновища ВАВІЛОНУ
і РИМУ
розчиняються
у ТРЕТІЙ ЧАРІ
несвятого вина
і все далі
від брами
кінь вороний
у заобрійних степах
спиває
ТЯЖКУ ВОДУ
милосердя козацького
смертоносними мілірентгенами
хтось дивиться услід
за чорним переліском
з-за Теробовлянської вежі
на непрожиті дні
жіночого суму
БЕЗ ТЯТИВИ І КАЛИНИ
без слова голосіння
бо й меч
русичанський
приречений
ТУТ
на смерть
слова
з опроміненими спинами
міліють
в сухих очеретах
знекровленим
потокотом страху
крапельіють звуки
на взолочені
щілини сподівань
де щойно

предвічним спомином
виринали
пошерхлі лиця
Аквінського
і Сквороди
Все в минулому
на ДНІ КНЯЖИХ ТІЛ
сльозою і вірою
хлюпається
об занурений час
отруйних Дніпрових хвиль
і отруйних полудневних хмар
земля
з ягнятком на руках
втікає за обрії
царства Деметри
і за обрії сонцестояння
сховатися
у ПРЕЧИСТОМУ ВЕТЛЕСМІ
зоріє незримо
над дніпрянським бродом
віз скрипить
чумацьким шляхом
чумаків
полотняні гачі
журавлиним ключем
пролітають
над Чорнобилем
і над Чигирином
ГЕРНІКА
в соляному ореолі
над Чорнобилем
ГЕРНІКА
молочночорна
над Чигирином
квітка кульбаби
не розпускається

1987 р.

БОГОМ ОБДАРОВАНИЙ КОМПОЗИТОР о. М. ВЕРБИЦЬКИЙ

(У 181-ТУ РІЧНИЦЮ НАРОДЖЕННЯ)

Закінчення

Михайло Вербицький народився 4-го березня 1815 р., в селі Улюч над Сяном (новіші джерела вказують с. Явірник Руський), старовинній оселі Лемківщини в родині рукоположеного 1804 року отця декана Михайла. Тут, як тіточний брат єпископа Івана Снігурського (1784-1847), він був священником. Коли Михайло мав щойно десять років, у 1825 році помер його батько. Вдова, тобто мати синів Михайла-старшого і Володислава-молодшого, вийшла вдруге заміж і перестала опікуватись ними. Сини-сироти, не знайшовши притулку біля матері, опинились жити в палаті капеляна-владики Снігурського в Перемишлі. Під його доглядом юнаки-брати регулярно відвідували музичну школу. Оба, маючи музикальні таланти та добрі голоси вокального типу, вчилися мистецтва співу і гри на різних інструментах у директора катедрального хору Алоїзія Нанке. Він, як професійний диригент, спроваджений у 1829 році з міста Брно (Чехія), працював п'ять років мистецьким керівником та диригентом невеликого чоловічого хору при катедральній церкві св. Івана Хрестителя, який часто співав у церквах і костелах, а також на єпископських гостинних прийняттях. Нанке був рівнож і вчителем співу при "Дяко-учительському інституті" в Перемишлі, в якому навчались брати Вербицькі. Передусім Михайло, під доглядом свого педагога, познайомившись ще в шкільній лавці з творами Дмитра Бортнянського, Максима Березовського та інших західно-європейських композиторів, як Обера, Вебера, Бетовена, Шуберта й Россіні, почав надавати першим своїм музичним спробам легкі мелодійні шліфування.

Працюючи вже службовцем єпископської канцелярії, молодий студент, мав час познайомитись з музичними книгами, привезеними до Перемишля з Відня самим Снігурським, в бібліотеці резиденції та поглиблювати знання з викладів нотних композицій у помічника Нанке і наступного диригента катедрального хору, також чеха, Вінцентія Срсаваго. Отож, з половини 1830-их років, походять його

перші церковного характеру творчі праці, що мають в собі подібність зразків німецької та чеської хорових літератур.

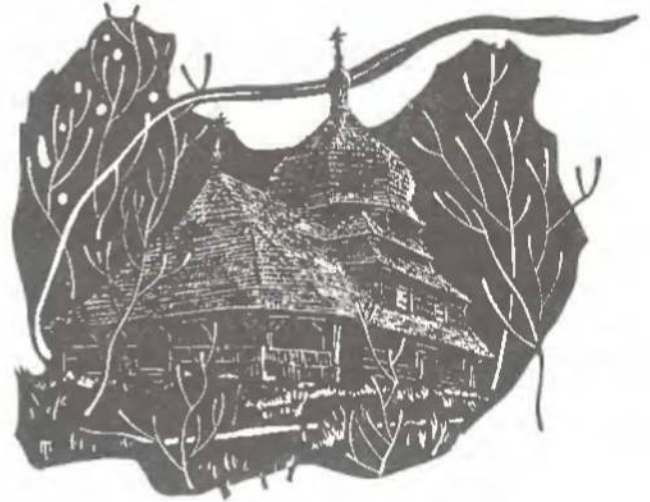
Після закінчення навчання Вербицьких в перемишлянській "мініатюрній консерваторії", про яку пізніше писав сам Михайло в 1833 році, їхні братерські спільні життєві шляхи розійшлися. Молодший Вербицький, славний у той час сопраніст, поступив у військову службу, в якій трагічно загинув ще в молодому віці. Старший цього ж самого року став питомцем Львівської духовної семінарії, але як студент першого року філософії, важко захворів. Перебуваючи одинадцять тижнів у семінарійній лікарні, сам з нудьги навчився по-мистецькому грати на гітарі, при допомозі якої він продовжував komponувати свої твори. Та незабаром життя в семінарії Вербицькому надокучило і він подався кінчати студії екстерністом.

Якраз під час вакацій, 21 річним парубком, він одружився. З того часу почався в нього період небажаних нужд та злиднів і щоб прожити спільно з дружиною і двома діточками, змушений був заробляти викладами лекцій музики у вірменському монастирі Бенедиктинок у Львові. Ця праця заставила його ще більш детально та краще вивчити теорію музики, а головню гармонію співу та інструментацію, що так пригодились йому в майбутньому.

Дуже несподівано, бо вже 1839 року, померла Вербицькому дружина. З тої причини він був змушений покинути Львів, а згодом і науку в семінарії й разом з дітьми, повернувся на деякий час до Перемишля, де з допомогою родича Снігурського, дістав посаду вчителя курсів музики при консисторії місцевого собору. Тут мав нагоду познайомитись із славним музикантом, органістом і дириктором хору латинської катедри Францішком Льоренцом — також чехом по національності, — у якого Вербицький приватними лекціями поглибив науку контрапункту — у вужчому розумінні — мелодії, що звучить одночасно з темою (поліфонія)

та інструментальної композиції.

Після того, коли Вербицький одружився другий раз, він знов почав продовжувати семінарийно-богословську науку 4-го курсу у Львові, яку з короткими перервами закінчив у 1850 році. Того ж самого року він висвятився у сан священника. Спершу, як духовна особа, Вербицький був назначений головним адміністратором при місцевій церкві села Завадова, й опісля, парохом с. Залужа-Стрілок. Ірина Дибко-Филипчак, якої тесть Іван Филипчак (1871-1945) був письменником, у своїй статті "Ще не вмерла Україна в Стрілках", між іншим написала, що у цьому селі до сьогодні залишилися народні перекази та повір'я, що в Стрілках написав о. Михайло мелодію до гимну "Ще не вмерла Україна". Але цього тоді не могло статися. Щойно у 1863 році, голова перемиського студентського клубу Анатоль Вахнянин (1841-1908), зорганізував концерт з нагоди другої річниці смерті Т. Шевченка в Перемишлі. Цей концерт відбувся в залі дому, що мав назву "Під Провидінням" і був власністю єпископської консисторії. Сам Вахнянин, баритоновим голосом, відспівав кілька українських пісень та віддеклямував два вірші: один Т. Шевченка, другий А. Метлинського. В залі, де сиділи молоді й старші учні та студенти, професори, отці каноніки, звучали всякі українські мелодії народних пісень. На концерті був присутній о. парох с. Млинів М. Вербицький. На закінчення імпрези відспівано гимн "Головної Руської Ради" "Мир вам, браття, всім приносим" на слова І. Гушалеви́ча. До нього чотириголосну розкладку зробив Вербицький. Цей гимн прийнявся з 1848 року і не подобався вже молодому поколінню. Цього ж самого 1863 року, знаний як рік "валуївського указу" у львівському часописі "Мета", ч. 4, яка виходила тільки два роки (1863-65) вперше був надрукований вірш (за підписом Тараса Шевченка. Чому саме за підписом Шевченка? Мабуть тому, що не було точних даних, кому належав цей поетичний текст) Павла Чубинського (1839-1844), до якого скомпонував музику знаний вже в Галичині композитор Михайло Вербицький, який тоді вже жив у селі Млини, Яворівського повіту. Ця пісня швидко популяризувалася і виконувалася як гимн на різних святах та урочистостях. На величавому концерті знов у честь Т. Шевченка, перший раз, 10 березня 1865 року в Перемишлі, "Ще не вмерла Україна" завершувала святково-імпрезову програму. Поряд увертюру до опер Моцарта "Тит"

Улюб. к. Сянока. Церква з 1510 р. Дереворит Т. Венгровича.

і Буальде "Біла дама" виконувалися хорові твори Лаврівського і Вербицького.

Цю саму пісню почув митрополит Спиридон Литвинович, яку співали всі зібрані присутні в його резиденції при кафедрі св. Юра під час новорічного свята у Львові 1867 р. Перший шевченківський концерт тут прозвучав у 1868 році. Він був важливою культурною подією, на якому виконано ряд хорових творів Вербицького, Вахнянина і Матюка. У програмі цього концерту також відспівано як гимн "Ще не вмерла Україна". Вперше вона була надрукована з нотами у львівському збірнику "Кобзар" у 1885 р., тобто, 15 років після смерті Вербицького. Завдяки легко сприйнятливій мелодії та патріотичним словам, ця пісня самотужки швидко поширилася серед усього галицького населення. Вірш "Ще не вмерла Україна" був друкований вперше (з огляду на царську цензуру в підросійській частині України) аж у 1906 році. Офіційно пісня була прийнята за національний гимн 1917 року за часів Української Держави. Хоч мелодію "Ще не вмерла Україна" пробували аранжувати на свій лад різні українські композитори, все таки, вона до сьогодні виконується в порівнянні з оригіналом Вербицького з невеличкими змінами. У середу, 15-го січня 1992 р., Президія Верховної Ради України, затвердила слова й музику цього твору, як державний гимн.

Коротко після "Весни народів" у Перемишлі

зорганізовано самодіяльний театр, який виступав перед місцевим глядачем п'єсами українських, польських, чеських і німецьких авторів. Музику до них все писав ніхто інший, як о. М. Вербицький. З того часу походять його окрема композиція "Літургія" на мішаний хор, музика до оперетки "Гриць Мазниця", деякі симфонії написані для малої й великої оркестри та обробки таких пісень "Як ніч мя накриє", "Пою коні при Дунаю", а також чоловічі хорові твори "Поклін", "Жовнір", "Вдовець", "Хто з нами", "К місяцю" та інші. Ці його твори В. Срсавий впроваджував у свій шкільний викладацький матеріал, як уже добрий приклад музичних композицій М. Вербицького.

У парохіяльному домі в Млинах, о. Михайло написав музику до наступного вірша І. Гушалевича "Тост до Русі". В цьому творі, відомому і під назвою "Дай, дівчино, нам шампана", композитор на підставі старогалицької пісні, передає патріотичну ідею боротьби українського народу, який живе між Уралом і Вислокою, проти своїх ворогів. Подібну ширю й проникливу мелодію в собі мають подальші музичні твори Вербицького, які так близькі до народних українських лірично-драматичних жіночих пісень. Він їх включає до п'єси "Підгір'яни" під назвами: "Чого лози похилились?" та "Чи я тебе, Олю".

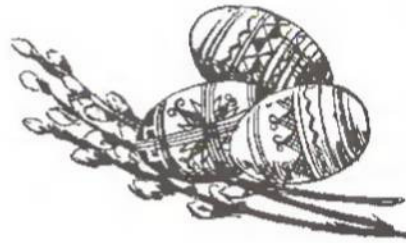
Один з дев'яти одночастинних оркестрових творів композитора є симфонія номер 6, типу концертної увертюри. Цим твором та іншими подібними до нього, автор вперше в Західній Україні в складних умовах боротьби за розвиток національної української культури звернувся до створення української симфонічної музики на основі народних танцювальних мелодій. І тому вони мають історичну вартість.

У період музичного відродження, у Львові засновано постійний український театр. На сценах цього театру виставлялись п'єси, опери, оперети, мелодрами в обробці Вербицького. Треба зазначити, що цей театр у Львові, що існував тоді в межах Австрії, виїздив на довгі поїздки по багатьох містах і селах Східної і Західної Галичини, Буковини і Поділля. Його програми успішно пройшли навіть у Кракові, Тарнові та інших польських містах.

Повний список музичних творів М. Вербицького на жаль, не зберігся через відстань часу. Але ще до смерті самого композитора він існував. Список усіх праць підсумував сам Вербицький,

З весняним промінням,
що сили відроджує
і повнить надії з Великоднем —
усяких благ і радісних Свят
бажають вірним читачам

Редакція і Адміністрація журналу
"Лемківщина"

коли він лежав хворим у львівській лікарні, де він ще скомпонував останні твори "Іже херувими", "Святий Боже" і "Тобі поем". До зіставлення такого списку його змусили жадливі обставини, які вимагали від нього на покриття коштів лікування. До цього переліку музичних творів ще власною рукою та дуже гарним письмом Вербицький написав листовне прохання, датоване 18 червня 1870 року, а скероване воно до відділу "Руської бесіди" у Львові: "...сто ринських венгерсько-австрійських тепер виплатити, бо мені грошей на оплачення коштів лікарні потрібно...". І на кінець він ще в листі "...обіцяюсь при виплаті діло величаве під заголовком "Проциха", котрого партитура 14 1/2 аркушів змісту, зложити на власність театру...". І ще одну грошову премію композитор отримав за мелодраму "Підгір'яни" на драматичному конкурсі 1865 року у висоті 50 ринських. Третю фінансову оплату у висоті 60 ринських одержав уже два роки після смерті батька його син, учитель гімназії у Львові, Іван Вербицький, за 11 проданих ним симфонічних творів "Руській бесіді". Всього 210

ТЕРПКО

Білий цвіт весни
 Гуляє по городі,
 Тепле сонце
 Будить дикий виноград
 А ми, мов ті
 Коні безноги
 По лузі пробуєм гулять.
 З посивілих основ
 Сиплеться попел існування,
 Журлива дума
 По верболозах в'ється
 Тривожно нині у грудях
 Здається
 Серце розірветься.
 Наша істина забута
 Догоря
 Терпко чую
 Як життя минає
 Я, мов пташка польова
 Ніде не відлітаю.

Підляшшя, 29.03.1995 р.

ДОЛЯ

Палять мене
 Тії очі дівочі
 Під чорними бровами,
 Солодять мене
 Порожовіли гарячі щоки.
 Нема нас в саду
 При річці Гочевці,
 Нема мене
 В Балигороді.
 Осталась во мні
 Несповнена мрія
 З літ молодості,
 Виткана
 Будь то сорочка
 Під наше кохання.

Розпливлась доля
 Мов синя стрічка
 Непокірного Сяну,
 Бачу Тебе,
 Грудьми колишеш
 І з вітром шепочеш
 Журливу молитву
 Гірського краю
 При камінній церковці,
 Де Розп'яття і двері
 Забито цвяхами
 І тільки сонце
 Золотить купол
 Пятнами недоспіваних
 Візантійських псалмів.

Більськ, 1995 р.

ринських було виплачено як авторський гонорар за тридцять літ композиційної праці М. Вербицького... Сумно стає, що такої вартості дочекався за життя цей неабиякий композитор.

Ще один сумний факт вказує на те, як забуто Вербицького навіть у п'ятдесятю річницю його смерті, бо трудно було знайти зарослу травомогилю на цвинтарі в Млинах. Та й на передодні 65-ої річниці смерті композитора ледве спромоглись львівські культурно-співацькі групи та організації поставити на гробі скромний пам'ятник. Станіслав Людкевич назвав ці два факти аномалією, а значення М. Вербицького оцінив такими словами: "Михайло Вербицький — перший піонер української музики в галицькій Україні, найбільший після Бортнянського духовний та хоровий композитор, перший наш симфонік, перший галицький плідний оперетист і останній композитор-гітарист.

З його особою зв'язаний символ нашого національного відродження в Галичині".

17 червня 1934 р., заходами академічного хору "Бандурист" у Львові відслонено великий нагробник у Млинах на праху спочилого о. Вербицького. Зійшлося біля 5000 громадян Яворівського повіту, бо місцева польська поліція не дозволила на більш численний приїзд людей. Зібрані співали разом із священиками заупокійні пісні обробки покійного та почули кілька гарних промов від д-ра Нестора Нижанківського, студента Миколи Дужого та самого вїйта села Млинів.

Нині у цьому ж селі церква Покрови Пречистої Богородиці вже не церква, в римокатолицький костьол. І село після акції "Вісла" стало польським. Але незнищенним став дух цього вірного сина для Батьківщини, якого породила Лемківщина — земля України. ■

КОМАНЧАНСЬКА РЕСПУБЛІКА

НЕВІДОМА СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ПОРИВУ —
ЛИСТОПАД 1918 — СІЧЕНЬ 1919

(Закінчення)

Сусідство з міцними польськими осередками, особливо з запізничим Загір'ям, де було багато чоловіків, які могли носити зброю, де легко було можна сформувати численні і дисципліновані збройні сили, а також розташування на дуже важливій зі стратегічної точки зору території ставило українську владу в долині Ослави на згори програваних позиціях. Крім того, командування ЗУНР не зробило нічого, щоб повернути Лісько, а Устрики-Долішні мало воно намір обороняти пасивно, шляхом нищення залізничних мостів. Не можна однак цьому дивуватися, бо, у зв'язку з несприятливим розвитком ситуації в Перемишлі і Львові, українське командування не хотіло розпочинати серйозніші наступальні акції в горах за Сяном.

Тим часом польське командування наскільки ще могло толерантно ставилось до існування української міліції, а навіть міні-держави, наприклад, в околицях Горлиць (про цей епізод скажемо кілька слів на закінчення), то однак, контролю за залізницею Загір'я-Луків вважало справою державного значення. Бо в тодішній геополітичній ситуації ця двоколійна лінія була однією з головних поставчальних ліній Речі Посполитої, яка щойно формувалася.

На території Віслок-Команча політичні акції розпочав о. Пантелеймон Шпилька, греко-католицький священник з Віслока. На початку листопада (докладна дата, на жаль, не відома) скликав він віче, на якому прочитав вільсонівські принципи про самовизначення народів,⁴ і, поінформовавши про повстання ЗУНР, здійснив схвалення зібраними прилучення до української держави, а також сформування міліції на основах загального опол-

чення — по одному чоловікові з господарства. Міліція мала бути фінансована з податків, накладених на жидів. Незабаром на наступних вічах до Республіки приєдналось біля 30 сіл: Чистогорб, Прибишів, Карликів, Полонна, Команча, Репедь, Турянськ, Душатин, Прелуки, Манів, Міхова Воля, Бальниця, Смільник над Ославою, Щавне, Щербанівка, Солинка, Зубенсько, Жубраче, Лупків, Височани і Мокре, правдоподібно, також Ославиця, Радошиці, Должиця до Команчі та Мікова.⁵

У Команчі українці роззброїли польський пункт, яким керував гмінний писар, не зустрічаючи, зрештою, опору.

Але характерна справа, що дії о. Шпильки не поширились на жодне село на заході від Віслока-Великого, хоча б в Суровицю чи Мощанець. Можна припускати, що національна свідомість в цих селах була ще дуже слабо розвинута, і тому пропагандистські дії не подавали надій, у зв'язку з чим акції припинено. Не можна виключити і того, що джерела замовчують факт такої дії, бо не закінчилася вона успішно. Також характерним є факт, що команчанська влада — бо осередок руху швидко перенісся з Віслока до Команчі — не пробувала встановити контакти з українською владою в Балигороді, про яку не могли не знати (з Жубрачного до Цісної є тільки один крок). Шукали натомість зв'язків з владою ЗУНР аж в Стрию. Виникало це напевно з вищезгаданої зневаги лемків до бойків-заділян, а частково можливо також з недовір'я духовенства і селян, які виконували владу в Команчі, по відношенні до правлячих в Балигороді службовців, в більшості напевно "містових".

Команчанська Республіка ніколи не була прокламована; назва ця була звичаєва, а не можна

4. Це посилання на Вільсона не повинно дивувати, а тим більше смішити. В селах району багато було реемігрантів з США, а ще більше сімей, які там мали рідних. Навіть можна сказати, що для багатьох лемків Пітсбург був краще відомий, ніж Львів.

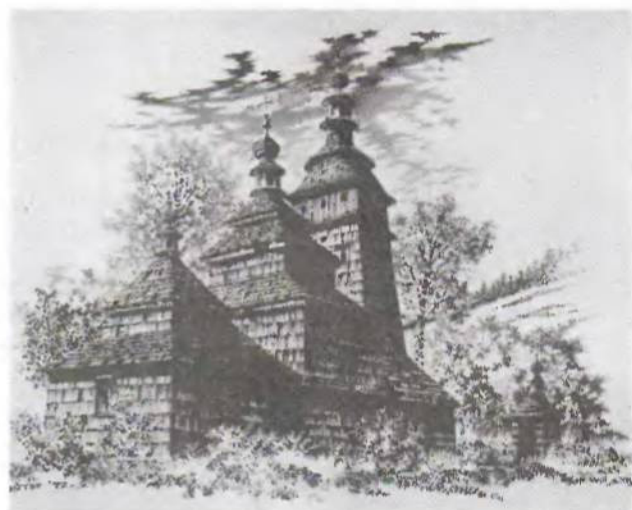
5. Правда, цих сіл не згадують джерела, розташовані вони, однак, всередині території республіки, тому не могли до неї не належати.

також виключити і такого припущення, що виникла вона значно пізніше, вже після занепаду як її самої, так і ЗУНР. Команчанський центр влади мав бути заступною формою державної влади в умовах ізоляції від центру української держави, а також вищою формою місцевої самооборони, з'єднуючи селянську міліцію, яка виникла стихійно, для боротьби з бандитизмом. Зброї вистачало — в долині Ослави велися взимку 1914/15 рр. затяжні і криваві бої, селяни тоді збирали по лісах багато гвинтівок і боєприпасів. Однак ця кількість зброї не дозволяла озброїти загальне ополчення. Зовсім не було автоматичної зброї, гранат, ані підірвних матеріалів. Не вистачало також людей з військовою підготовкою. Военні ветерани почали нагливати щойно в грудні і в основному уникали будь-якої дальшої служби (зрештою, незалежно від національності). Відомо, що о. Шпилька ще в листопаді 1918 р. привів з Угорщини двох підофіцерів жандармерії, які, провдоподібно, були родом зі Щавного, бо в цьому селі потім організували вони пост жандармерії. Можливо, у прелуцькій групі було ще пару підофіцерів або фронтовиків, не було натомість жодного офіцера.

Команчанський уряд, про конкретну форму якого нічого докладно не відомо, творили священники: П. Шпилька з Висліка Великого і Михайло Криль або Кріль з Прелук, а також селяни: Григорій Судомир з Висліка і Андрій Кир з Команчі. Емісари, вислані ними до Стрия (через Закарпаття) зустрілися із легковажністю — отримали 2 гвинтівки і раду, щоб чекали на вхід... чехів. Ця рада вказувала на певну політичну дезорієнтацію. Однак варто пригадати, що проєкт об'єднання цілої Лемківщини в межах Чехословаччини тоді розглядався дуже серйозно як серед всерусинів, так і особливо в кругах лемківської еміграції в США.

Вже в кінці листопада 1918 р. почалися сутички між команчанською міліцією і залізничною міліцією з Загір'я, яка мала у своєму розпорядженні провізорний бронепоезд. Концентрувалися вони в районі Мокре-Височани-Щавне, при чому під Височанами українці розбирали залізничні рейки, щоб поляки не могли несподівано вторгнутися на їхню територію. Ці сутички, у вигляді безперервних вилазок, коли поляки кілька разів намагалися захопити Щавне, а українці — Куляшне, були безрезультатні.

Число команчанської міліції на той час сягало 800-1000 чоловік, які були напівозброєні у гвинтів-

М. Райтар: Церква св. Параскеви (1700 р.) в с. Пантна на Лемківщині. Техніка: випалювання в дереві.

ки і скромний запас боєприпасів. Була це однак кількість, можна сказати, теоретична. Адже люди були не підготовлені, недисципліновані і легко піддавались паніці, командування було також фатальне. Стержнем міліції був згін прелучан, який вирізнявся бойовістю і рішучістю. Тим не менш доти, доки загін загірських міліціонерів не перетворився в регулярне військо, що наступило щойно в січні 1919 р., сили команчан вистачали для стримання їх натиску і утримання статус-кво.

В боях цього періоду, так само як і в пізніших, було небагато жертв. Опишу тут для прикладу бої за Щавне 15-17.XII. 1918 р. Польський загін, в якому було не більше, ніж 25-30 чоловік, захопив село, і, мабуть, несподівано, бо не натрапляючи на опір, оволодів постом місцевої жандармерії. Наступного дня українське підкріплення (60 чоловік, які були стягнуті аж з 7 сіл) оточило будинок і цілу ніч обстрілювало його. Поляки на світанку відступили до Куляшного (тобто на другий берег Ослави), забираючи з собою 2 вбитих і кілька поранених. Серед українців також було кілька поранених, з яких один невдовзі помер.

Як цікавинку додаю, що на станції в Команчі підготовлено бронепоезд, стіни вагонів якого забезпечено цеглою. Однак цей поїзд не відіграв жадної ролі в боях. Натомість вицезгаданий польський бронепоезд мав подвійні стінки, між якими насипано гравій; і одне, і друге забезпечення дуже добре захищало від куль.

Після перехідного опанування ситуації під Хировим польське командування в кінці січня 1919 р. підготувало операцію, яка мала очистити від сил противника залізницю аж до угорського кордону. Польське командування значно переоцінювало загрозу з боку українців для залізниці Загір'я-Устрики. Ці дії проведено 22-26.01. 1919 р. (в різних джерелах подано різну дату) водночас проти Команчі і Балигорода. Направлено з цією метою регулярне і добре озброєне військо (200-300 чоловік, хоч, здається, без автоматичної зброї), тобто сили, які були досить значні в масштабі південного відтинка польсько-українського фронту.

Перший польський загін заатакував з Буковська Вислік Великий і прямував на Команчу. Другий, підтримуваний бронепоездом, атакував уздовж залізниці на Команчу і Лупків. Третій вирушив на Балигород, правдоподібно, з Лиська. Ці бойові дії спочатку мали більше репресійно-поліцейський характер, ніж бойовий. Вислік Великий поляки захопили не натрапляючи на опір. В сутичці з міліцією у Височанах було поранено 1 українця, в Щавному — кількох вбито; про страти поляків нічого не відомо, певно їх не було. В тому ж Щавному розстріляно взятих у полон жандармів, мабуть, згаданих вище підофіцерів. В зайнятих селах поляки арештували провідну силу (між іншим, арештовано о. Шпильку і Г. Судомира), а їхні будинки підпалили і напевно пограбували. З доступних даних виникає, що під час цієї акції спалено, м. ін., у Щавному 8 господарств зі 130⁶, в Команчі також 8 зі 180, в Турянську 3 зі 130, у Прелуках 8 з 60, про Вислік немає даних. Також протягом цілої акції арештовано біля 120 чоловік, у тому в Балигороді і околицях 46 арештованих інтерновано головно в Бомбю (зараз в межах Кракова), а звільнено десь коло осені 1920 р.

Щойно в Команчі міліція ставила серйозніший опір. Розпорошена на початку бою, вона знову зібралась у кількості біля 350 чоловік (вже тільки з Команчі, Репеді і Прелук). З них 80 мало гвинтівки Манліхера, 40 — Верндля, а решта вила, коси, сокири і т. п. Після закінчення пацифікації більша частина польського війська розташувалась на квар-

тири і у віддаленій від залізниці поміщицькій садибі. Міліція, коринсткуючись цим, заатакувала станцію, звільнила полонених і підступила до садиби. Зав'язалась перестрілка. В той час на станцію прибуло польське підкріплення, яке розпорошило залишені тут українські резерви, а потім почало палити селянські обійстя. Після багатогодинної перестрілки, вже у глибоку ніч першої доби операції команчани і репедяни, вражені пожежами в селі залишили поле бою, а самітні прелучани відступили, в чому ніхто їм не перешкодив.

Щойно три дні пізніше (на четвертий день бойових дій) поляки, захопивши попередньо, правдоподібно, без опору Лупків, звернулися до прелучан з ультиматумом, щоб ті здалися та склали зброю, взамін гарантуючи їм безпеку. Прелуцька міліція квартирувала тоді в Кам'янках (біля 3 км на схід від Прелук, вже за Великим Вододілом). Після деяких розбіжностей (особливо старші господарі були за те, щоб скласти зброю) вирішено частину зброї відіслати полякам, мабуть, устарілі "верндлі". Головні сили міліції залишились в Кам'юнках, але на сході села зорганізовано захисний пост.

Наступного дня поляки увійшли до Прелук і почались арешти. Тільки посередництвом В. Біласа, адміністратора команчанських маєтків графа Потоцького зберегло арештованих від розстрілу на місці. Захисний пост, який нараховував 6 чоловік, почав обстріл, а загін з Кам'янок, який прибув по кількох годинах, не тільки витіснив війська з Прелук, увільнюючи полонених, але й переслідував поляків до Команчі, знову встряваючи в кількагодинну перестрілку на залізничній станції. В Команчі і Прелуках полякам вдалося арештувати всього 3 чоловік.

Після закінчення цього бою, який вичерпав запас боєприпасів прелучан, загін, можна припускати, розділився. Невелика група, в якій були ті, що очолювали Республіку, між іншими, А. Кир, перейшла угорський кордон⁷, щоб згодом опинитися в Самборі і вже на початку лютого через Лютовиська повернутись до Цісної. Можливо, що в цій групі були люди з вищезгаданого охоронного поста, які не з'єдналися з головними силами під час їхнього наступу. Натомість головні сили прелу-

6. Дані про кількість господарств подаю за картою WIG з тридцятих років — в обговорюваному періоді було їх трохи менше, в усякому разі числа ці становлять приблизну величину. Число спалених господарств — за "Кривавою книгою" — документального видавництва уряду ЗУНР в еміграції.

7. Угорську, а може вже чехословацьку. Саме в ті дні чехи зайняли східну Словаччину на півні Ужгород — Ужоцький перевал, переймаючи її з угорських рук.

чанської міліції після бою повернулися до Кам'янок, а потім вирушили до Цісної, де втрималась після витіснення з Балигороду тамтешня міліція, якою, як пам'ятаємо, командував офіцер, і тому була вона більш боєздатною. Треба підкреслити той факт, що прелучани, єдині з Команчанської Республіки, залишили своє село, щоб продовжувати боротьбу. Це свідчить про їх вищий, ніж в інших селах, рівень національної свідомості.

Таким чином, Команчанська Республіка припинила своє існування, натомість зміцнені українські сили в Цісній, зв'язавшись з українським командуванням в Лютовиськах, зайняли лінію Міхова Воля — Рабе — Яблонки — Лопенка, а потім влилися в склад гірської бригади Української Галицької Армії (УГА). Відчуття поразки однак було дуже глибоке: коли на початку лютого, ледь після півторатижневого перебування новоприбула українська частина почала мобілізацію ветеранів австрійської армії до УГА, зустрілась в гірській долині Ослави з чинним опором. Командира ст. сержанта Чолача було вбито, а його роззброєних солдатів українські селяни доставили на польський пост в Лупкові.

В цій останній події відіграли безсумівно свою роль два елементи. Перший — нехить селянина до регулярного війська: чимось іншим була місцева міліція, яка воювала на своєму і за своє, а чимось іншим військо, під командуванням чужих і яке воювало десь в чужих сторонах... хоча би під Перемишлем. Виникало це з ще не розбудженої серед селян на цих периферійних територіях національної свідомості. Другим — мусила бути поведінка ветеранів цісарсько-королівської армії, які в міжчасі повернулися до рідних сіл. Скрізь, незалежно від національності (крім угорців, армія яких залишилась компактною під час розпаду Австро-Угорщини) вони повертались змучені, деморалізовані, часто подбурені і завжди ворожі будь-якій дальшій війні. Правда, в пізнішому періоді, коли нові держави — польська і українська — зміцніли, ці ветерани опинилися в рядах національних армій і загалом воювали добре, однак фактом є те, що жадне з джерел не згадає про їх участь в описуваних подіях, а інші свідчення підтверджують вищесказане абсолютно однозначно.

Команчанська Республіка проіснувала 3 місяці, однак мала велике значення для укріплення і поглиблення на цій території української національної свідомості. В міжвоєнному періоді в долині Ослави вже не чулося про всерусинів, чисельних і

БОГДАН ЛЕПКИЙ

ЙДЕШ, ЯК В КАЗКУ

О, мій рідний, безталанний краю,
Чи побачу я тебе? — Не знаю.

Вечір — зорі — трави — срібні роси.
Де не ступиш, пахнуть сінокоси.

Йдеш, як в казку, і сам ти, мов з казки;
Повний туги і широї ласки.

Повний ласки, що ніби водиця
Через край із серця твого ллеться.

Сам же знаєш, де ти й звідкіля ти?
Люди браття, а природа мати...

О, мій рідний, безталанний краю!
Чи побачу я тебе? — Не знаю.

сильних в ті часи на середній Лемківщині, а особливо західній (ба, навіть згадані тут вище бойківські Кам'янки зберегли всерусинську орієнтацію ще й після закінчення II-ої світової війни). Також, не було тут так характерного для іншої частини Лемківщини збірного переходу на православ'я.⁸

Команчанська Республіка не була однією нетривалою державною організацією в Бескидах в 1918 р., але вона єдина мала характер суто український (в політичному розумінні, а не етнічному). Дві інші, про які зараз скажу кілька слів, мали "автономістський" або "сепаратистський" характер. Першою з них була Руська Народна Республіка Лемків з центром у Флоринці в західній Лемківщині. Виникла вона 5.12.1918 р. і проіснувала аж до кінця березня 1920 р., коли-то польська поліція арештувала її вождів. Була це справжня мінідержавка: існувала Руська Рада, форма ніби парламенту, уряд, який підтримував міжнародні контакти (з Чехословаччиною), натомість, здається, не

8. Існуючі нині православні гміни в долині Ослави виникли вже після II-ої світової війни в крайньо різних політичних умовах.

Тече весна й бадьорі і сажотруси,
мов щиглі, на дахах і мла зелена.
Дівчина, що кохає полісмена,
співа на площі, де їй серце вкрав,
а капельмайстер кучерявих авт
тримає в білих рукавичках кусень сонця.

Тече весна й бальончики зелені,
немов букети перших мрій хлоп'ячих,
колишуться й випливають із жмені
хлопчини, що за ними тихо плаче.

Бояться діти чорних сажотрусів,
за гудзики тримаються завзято
і день зелені тіні в серце трусить
і клоняться йому куці півоній
в червоних патах.

Не іскри пелехаті і не квіти
з рожевих пін розхлюпаних ногою,
метелики, мов пил, спливають роєм
в калюжі сонця, де купають крила,
аж сажа золота усіх прикрипа.
Від них, як від веселки іскор, світить
зелений кіш весни.

За десять сотиків рябий бальончик,
мов юна мрія, смілий і яскравий
втекти забаг із щиглями на сонце,
крилату мудрість вітру барвно славить.

Дівчина з оберемком мокрих рож
співає, мов зозуля, тужно й палко
й над каруселями летаючих площ,
мов сине срібло, полісменська палка.

було жадних збройних сил. Ця тема однак не була достатньо висвітлена, крім ширших опрацювань, помічених в книзі З. Квілецького "*Łemkowie — zagadnienia migracji i asymilacji*", які не вивіснюють багато питань.

Другою такою невеличкою державою була Гуцульська Республіка на Закарпатті, зі столицею в Ясінії (угор. *Körösmézo*). Виникла вона в результаті відступу з гірських земель комітету (повіту) марамурського, символічного зрештою, українського контингенту, який увійшов туди в січні 1919 р. на заклик тамтешніх українських діячів. Загін, висланий через Ясінію, дійшов аж до Сігет, звідки витіснений румунами, але не переслідуваний, повернувся в Галичину. В цій ситуації серед гуцулів, народу з міцним почуттям відрубності, перемогла автономістська орієнтація, звана також руснацькою. 7.02.1918 р. проголошено в Ясінії республіку, в засновку також самостійну державу. Проіснувала вона до червня 1919 р., коли-то Румунія, яка вступила на шлях війни проти революційної Угорщини, зайняла Закарпатську Русь. Ця тема, про яку не говорю тут ширше, досить добре опрацьована.

Можна припускати, що Команчанська Республіка не залишала після себе чисельних писемних документів, а й ті, що існували, розгубились. В цій ситуації головними джерельними матеріалами є статті, друковані українським істориком і полі-

тичним діячем Францом Коковським в українському історичному місячнику "Літопис червоної калини", що друкувався в Польщі в міжвоєнному періоді. Коковський у своїх статтях спирався на розповідях безпосередніх учасників подій.

Щодо подій у Балигороді, єдиним відомим мені матеріалом є спогади В. Виноградського, надруковані у видаваному в Чехословаччині "Українському скитальцю". Крім того, багато згадок і статей можна знайти в різних матеріалах, які не торкалися в основному подій в Бескидах. На жаль, багато з них є помилковими або й зовсім баламутними, як хоча б інформація, поміщена у Військовій енциклопедії (гасло Хирів), яка керує броневик на Балигород замість на Команчу — помилка, що вводить неясність у військові документи цих воєнних дій.

Ширше опрацьовував цю тему Ф. Коковський у своїй роботі "Визвольний рух на Лемківщині" (українською мовою), про яку кількакратно оголошувало перед II-ою світовою війною видавництво "Nasz łemko", робота не появилася перед війною. Польська історіографія досі не порушувала цього питання. Автор цього матеріалу представив історію Команчанської Республіки поруч з іншими питаннями також в популярній формі в брошурі "Bieszczady 1918/1919" виданій студентським колом бескидських провідників у Варшаві. ■

LEMKIVSHCHYNA

VOL. VII

SPRING 1996

No. 1

CHRIST IS RISEN!

WE EXTEND BEST WISHES AND
HOLIDAY GREETINGS
THIS JOYOUS EASTER SEASON
TO ALL OUR MEMBERS AND FRIENDS,
ESPECIALLY TO LEMKO UKRAINIAN
ORGANIZATION IN UKRAINE, POLAND,
AND SLOVAKIA, AND TO ALL
UKRAINIANS WHEREVER THEY MAY
LIVE!

MAY THE RESURRECTED CHRIST
BRING YOU GREAT JOY AND
HAPPINESS THIS HOLIDAY SEASON,
AND ALWAYS!

World Lemko Federation

**Organization for Defense
of Lemko Western Ukraine**

The Lemko Research Foundation

TESTAMENT

*When I die, then make my grave
High on an ancient mound,
In my own beloved Ukraine,
In steppeland without bound:
Whence one may see wide-skirted wheatland,
Dnipro's steep-cliffed shore,
There whence one may hear the blustering
River wildly roar.*

*Till from Ukraine to the blue sea
It bears in fierce endeavour
The blood of foemen — then I'll leave
Wheatland and hills forever:
Leave all behind, soar up until
Before the throne of God
I'll make my prayer. For, til that hour
I shall know naught of God.*

*Make my grave there — and arise,
Sundering your chains,
Bless your freedom with the blood
Of foemen's evil veins!
Then in that great family,
A family new and free,
Do not forget, with good intent
Speak quietly of me.*

Taras Shevchenko

ALL ABOUT "OPERATION WISLA"

(Conclusion)

According to Szczesniak's and Szota's estimate some 20,000 strong military and police forces were sent against some 1,800 Ukrainian guerrilla fighters, and a few hundred people of the self-defense, the SKW, who really took part in the fighting, while the majority of the population passively accepted the resettlement process. According to the Ukrainian authors, however, the Polish government dispatched against the UPA more than a 20,000 person armed force. Szczesniak and Szota *nota bene* allowed themselves a flagrant manipulation of figures, since by adding up the numbers of individual UPA detachments, *kureni*, and units, *boivky...*, of the SB, *Sluzhba Bezpeky*, security service, this amounted to some 1,800 people. A little later, the said authors, without giving any proof raised the figures to 2,500 of UPA soldiers and about 3,000 people of the self-defense formations, *kushchi*. Summarizing the whole picture, it can be logically concluded that the Polish armed forces were approximately ten-times larger than that of the Ukrainian insurgents, and not, like the Polish authors prefer to state, that the former had only three-times larger numerical superiority. It was a tremendous Polish superiority. During the time "Operation Wisla" was developing in stages, the Polish side had a numerical superiority over the UPA detachments at up to more than twenty-times the number of people (not even mentioning the vast superiority in war material and supplies). It was the combat superiority which was necessary, according to Szczesniak and Szota, for the Polish government to liquidate the Ukrainian guerrilla force. Of course, it was not the Polish armed superiority in each combat encounter with the partisans; this could not be achieved due to the territorial environment. Nevertheless a certain part of the UPA force succeeded escaping from the encirclement.

As it was mentioned above, only an insignificant portion of the Ukrainian self-defense, the SKW, withdrew to the forests during the resettlement op-

eration. Only then, in the region of the town of Volodava, Volodia's detachment was formed, while the relatively small partisan unit of Smyrnyi, stationed steadily in Slovakia, increased to some 60 people. As far as the latter was concerned, it was surrounded by many obscurities and lies. Originally, Smyrnyi's unit was the protection of the communication line, connecting the country's command of the UPA in Eastern Galicia with the Ukrainian Supreme Liberation Council, the UHVR, at that time already the emigre Ukrainian political center. That detachment, in order not to aggravate its relations with the Czechoslovakian Republic, looked for supplies through the requisitions in the western regions of the Lemko land, at that time already under Polish domination. Then, after the resettlement operation was completed, Smyrnyi was able to form a larger UPA unit from the Lemko people, escaping to Slovakia in order to avoid the forced resettlement.¹² Although in the Riashiv region the escape from the forced evacuation was practically impossible, then in the Lublin region, where the resettlement operation was started a little later, certain parts of the Ukrainian population ran away and hid with some personal properties deep in the forests, where there was no guerrilla fighting, particularly in the old camps of the Polish Insurgent Army, the AK, in the *Solsky pushcha* (virgin forests). After "Operation Wisla" and the fighting were over, the refugees returned to their, often consumed by fire, homes and then for many years they pretended to be Polish.

The military operations against the Ukrainian Insurgent Army were regularly preceded by the evacuation of the local population. In the Bieszczdy areas even the Polish population was evacuated, and it was concentrated in Zavadka Morokhovska, Mokre, Shchavne and Kulashne. This approach was

¹² The Polish official and chauvinist circles attempted to deny that the Lemko people have been Ukrainians.

later adopted in Vietnam, using the terminology of strategic villages, *wioski strategiczne*. The Poles were then quickly allowed to return to their original homes. At times even some Ukrainians were exempted from the resettlement, when they were employed by railroad, in the care of the forest, in the mines, as well as those living in the Peremyshl and Yaroslav regions.¹³ In the western Lemko regions this also happened, particularly in the mixed Polish-Ukrainian families, with the respect of the Red Army veterans, and some others. Although the directives on these resettlement demanded a complete resettlement, yet such individual cases of exemptions were decided by the commanders of the military and the local officials of the Office of the Public Safety, the UBP.

The directives of the resettlement foresaw providing each family under the program with one railroad freight car. Yet, from the very beginning the norm was: two families per one freight car. It came out this way because of the false estimate of the number of Ukrainians living in Poland; there were 150,000 Ukrainians there, instead of the 80,000 as estimated by mistake. Hence, not enough freight cars were provided for the resettlement project. The "normative" transport was supposed to consist of 40 freight cars (with roofs) and 10 platforms, which were supposed to carry 300 settlers or 80 families of 3 to 4 people, 120 heads of cattle and 30 carts, according to E. Ginalski and E. Wysokinski.¹⁴ It was, therefore, assumed that more than one-half of the

resettled had to leave only with hand-carried luggage. Yet, almost all of them were soil-tilling peasants. Actually, more people and freight were loaded on the trains. The first 40 transports brought to the Olsztyn region 4260 families, with over 100 families per freight train. From the Bieszczady county 34,026 people or approximately 10,000 families were resettled, who took with themselves 3,242 horses, 6,796 cows, 7,174 sheep and goats, 1,353 pigs, 2,978 carts, and 1,789 plows, according to H. Jadam.¹⁵ Hence, only one-third of the resettled families possessed a cart; every fifth one had a plow; a little more than one-half -- a cow. If one would only assume that many a family might not have possessed any horses and carts already before the resettlement operation (they must have lost them during the war, which, of course, is a normal thing to happen). The dramatic disproportions in possessions must also be a result of the rough methods applied during the resettlement procedure. It is a well known fact from the relations of the resettled, that the peasants were forced to leave the village in the course of two or three hours with the load of luggage taken being limited to 25 kgr. per person. It was the case particularly in the mountains, where the Polish military did not feel safe at all, and where the resettled were first loaded on the trucks, which were unable to take large loads and cattle. Moreover, the frequent requisitions first of all of horses and carts during the combat operations, would, with all the other factors added, give a completely sad picture of the situation. It is also a well-known fact that during the unloading of the trans-

¹³ The ethnically Ukrainian regions, however, have been left under the Polish government authority until the present.

¹⁴ E. Ginalski i E. Wysokinski, *Dziewiata Drezdenska*, Warsaw, 1984.

¹⁵ H. Jadam, *Pionierska spolecznosc w Bieszczadach*, Rzeszow (Riashiv), 1976.

ATTENTION SUBSCRIBERS!

We are currently making a program change in the computer for subscriptions. The old mailing list from last issue is being used.

If you have recently paid up and noticed the expiry date has not been changed on your label, please be patient as the changes will be made as soon as possible. Thank you.

"Lemkivshchyna" Administration

ports in the Olsztyn region, 8 families or about 30 persons were put on one truck. These people must have been literally stripped to their skin of everything.

In the course of "Operation Wisla" there was very little in the press about it and there was no propaganda campaign about it. A little was said about the battles with the UPA and about the arrivals of the resettled from the Riashiv region or even central Poland. The very theme of the day was then the so-called *bitwa o handel*, the trade battle. At first after 1956, the propaganda campaign stressed the topic of the battles against the Ukrainian Insurgent Army and presented "Operation Wisla" as the revenge for the assassination of Gen. W. Swierczewski and an expression of a just anger of the Polish nation. To what extent that development was connected with taking over the leadership of the PZPR¹⁶ by the chauvinistic ideological faction, which with time gained the name of "endokomuny", cannot be ascertained at this point. It seems that the question requires a more thorough research, in order to unveil the connection between the politics of propaganda towards the national minorities in Poland (except towards the Jews, which does represent a quite separate problem) and the internal power struggle within the Central Committee of the PZPR. The research would shed a great deal of light on the said question.

The results of "Operation Wisla" were horrifying. Both, the direct one which could not be avoided. The liquidation of UPA could have been less bloody though not without shedding any blood, of course. Also, the indirect one, which brought about 150,000 exiles, and the tearing of ties of the Ukrainian community in Poland. Although to some extent

their life was rebuilt, yet it never reached the old forms or the old status. The forty years of normal evolution did it. The Ukrainians in Poland became a dispersed diaspora without the support of what is most important: an immediate close motherland, the family countryside. They lost as well the all-comprehensive fatherland, since the Ukrainian SSR would do nothing for them at all. The Ukrainians in Poland continue to live neither as immigrants nor exiles, and rather timidly, although recently they dared, though suspiciously, to uncover their existence amid the Polish ethnic element. The painful injury of the by-gone years is still very much alive, while the senseless but intended anti-Ukrainian propaganda steadily proves and facilitates the suspicion toward Poland and the Poles.

One cannot make the government of Poland solely responsible. "Operation Wisla", one link in the long chain of violent acts of two nations, the Polish and the Ukrainian one, was completely ignored and not protested against by the Polish side; it was silently and generally accepted by the Polish ethnic element. Then, later on, the Polish people treated the Ukrainians living among them as a necessary evil, with hostility and contempt. The Poles did not want to have Ukrainians among themselves; they wanted to believe that the Ukrainians are the people of murderers, of the *haidamaks*, and others like that.¹⁷ Of course, not all Poles were like that, but their large majority represented the whole nation at large. The Poles should be contrite.¹⁸

¹⁷ The *Haidamaks* — the anti-Polish, Ukrainian insurgents in the 17th century.

¹⁸ The footnotes were completed and rearranged by the editor. The above article represents a few sober Polish voices on the Polish-Ukrainian relations in the recent past.

¹⁶ The PZPR — *Polska Zjednoczona Partja Robotnicza* (The Polish United Workers' Party) — the Polish Communist Party.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ НА ЛЕМКІВЩИНІ (1918-1944)

Навіть гіркі спомини про Рідний Край видаються на чужині солодкими.

САМОСТІЙНИЦЬКИЙ РУХ

В листопаді 1918 р. створив український нарід Західно-Українську Народну Республіку. Тоді й Лемківщина не хотіла оставати позаду. В тому самому часі створено український Комісаріят для сяніцького повіту у Вислоці Великім. Він удержував зв'язок з Західно-Українською Народною Республікою і його завданням було поширити українську впаду на середню і західню частину Лемківщини. Комісаріят мав своїх урядовців, жандармерію і військовий відділ. Польська влада вислала зі Сянока численні військові з'єднання, щоб вони зліквідували Український Комісаріят. Збройні сили Українського Комісаріату завзято боронили головної позиції, а саме залізничної станції в Команчі. Доказом того є могили героїв-лемків на кладовищі в Команчі, а ще сьогодні старші громадяни вкажуть місця, де полягли ці герої. Відділи українського війська та жандармерії були за слабкі, щоб оборонити свою владу. Тому під напором значно сильніших польських військових відділів перейшла влада Комісаріату з розбитками збройних сил до Чехо-Словаччини. Але Вислік та довкільні села вкриті повсякчасно славою боротьби за політичну незалежність українського народу.

Лемки були послідовні. Не визнавши в початках польського володіння над лемківською землею, відмовилися від виконання повинности у польському війську. Облави польської поліції по селах Лемківщини відносили малі успіхи, бо лемківські хлопці втікали до Української Галицької Армії, переховувалися у лісах або втікали до Чехо-Словаччини. Щойно, коли Рада Амбасадорів у Парижі 1923 р., проти волі всього українського народу, передала Польщі українські землі, лемки мусіли погодитися з долею і з польською владою.

Цей короткий час був для лемків знаменитим політичним вишколом і викликав національне освідомлення.

Д-р Степан Ванчицький.

У часах нашого найбільшого політичного підйому і в найприкріших обставинах були лемки завжди солідарні з українською нацією.

ЯСНИЙ ПРОМІНЬ

Польські учительські сили не хотіли займатися становищ в горах серед українського населення. Вони могли без труду одержати становища у містах, місточках або ближче світу та серед свого польського населення. Тому на Лемківщині було багато вільних учительських становищ. Тоді прибуло у західню Лемківщину багато українських учительських сил зі східної Галичини. Там вони не зазнавали переслідування, бо поляки на заході були менше шовіністично настроєні, чим на східних землях. Наші учителі на Лемківщині мали свою професійну організацію і створили свій український театр, що об'їздив з виставами всю західню Лемківщину. По кількох роках їх всіх перенесено "на Мазури". Запишилася по них дуже мила і вдячна згадка серед лемківського населення.

ПЛЯНОВА СУСПІЛЬНА ПРАЦЯ

Від 1926 р. почалася на Лемківщині плянова культурно-освітня виховна і господарська праця. Тоді відкрив у Сяноці свою адвокатську канцелярію д-р Василь Блавацький. Він відновив враз із О. Кан. Еміліяном Константиновичем, Михайлом Парем, Іваном Голейком та іншими діячами Філію Товариства "Просвіта" у Сяноці та читальні по

*Дитячий свідок в селі Гирова. 1942 р.
На зимці шкільні діти, священники
(греко-католицького і православного
віровизнання) та вихователька садка
Анна Дзіндзьо.*

селах Лемківщини. Основано руханкові товариства "Луг" у Сяноці, Військім, Залужі, Полонній та відновлено товариство "Січ" у Волиці, що остало ще з австрійських часів, одинокє на цілу Лемківщину. Головою товариства "Луг" у Сяноці був ревізор Ревізного Союзу Українських Кооператив — Лев Кульчицький, потім автор цих рядків. Ця організація об'єднала робітничу молодь Сянока і околиці та начисляла коло 80 членів. Молодь носила при святочних виступах відзнаки "Луг"-Сянік. Луговички і луговики відбували вправи на прилюдній площі над Сяном, а кожної неділі та свята домівка була переповнена членами. Відбувалися там гуртки, виголошувано з пам'яті поетичні твори українських письменників, доповіді, забави з танцями та інші імпрези. Також у Військім та Залужі ці організації вели справно свої діла під проводом братів Андрейчиків, синів місцевого священника. Головою т-ва "Луг" у Залужі був Михайло Черепаняк. "Луг" у Полонній гуртував усю молодь і розвивав дуже корисну діяльність під кермою Олекси Галушака. "Луги" зі Сянока, Війського і Залужа влаштували у літі 1930 р. на Білій Горі коло Сянока, на лісовій поляні, свято в честь Івана Франка. Т-во "Січ" у Волиці вела дуже вміло жінка місцевого пароха О. Малко.

Впродовж кількох років польська влада розв'язала всі ці товариства, хоч за ними не було ніякої провини. Староство подало як причину розв'язання товариства "Луг" у Сяноці те, що члени цієї організації у Великодню П'ятницю і Суботу тримали в уніформах почесну сторожу коло Божого

Гробу. Сяніцький повітовий староста сказав голові розв'язаного товариства, що "Луг" переступив свої статутів права, бо в статуті нема згадки про відбудування почесної сторожі при Божому Гробі, отже він вважає цей виступ за політичну демонстрацію зі сторони управи і членів цього товариства.

РІДНА ШКОЛА

Найцінніші скарби є ці, які ми плекаємо у серцях наших дітей. Це є дійсно наші українські скарби. Такі скарби здобувається через відповідне виховання.

Це добре зрозумів гурток громадян, що у 1926 р. основав у Сяноці Кружок тов. "Рідна Школа". Першим головою Кружка був проф. Володимир Чайківський, заступником голови був заждви о. Степан Менцінський, секретарем д-р Володимир Константинович, а від 1927 р. автор цих рядків; скарбником був радник Болеслав Шулякевич, бібліотекарем — о. Степан Венгринович. Крім того до Управи входили Василь Микула і Степан Цар. В 1930 р. введено зміни. Головою став автор цієї статті і був ним аж до 1940 р. В різних каденціях членами Управи були: Олена Ванчицька, Т. Мричко, Гриць Масник, Михайло Кибальський, мгр Лев Букатович, що став пізніше бібліотекарем, мгр Володимир Кліш, що був впродовж останніх 7 років секретарем. Контрольна Комісія була звичайно у такому складі: о. Кан. Ем. Константинович, о. декан Іван Цегелик, рад. Франц Коковський.

Згодом основано кружки "Рідної Школи" в

Травнева місяць в селі Чертіж. 1941 р.

таких місцевостях: Прелуки, де головою Контрольної Комісії був О. Жубрид; Прусик, Морохів, Чертеж, Завадка Риманівська, Бонарівка.

Кружок "Рідної Школи" у Сяноці був властиво обласним, зверхним та опікунчим органом для всіх кружків РШ, для справ українського шкільництва і національного виховання молоді на території цілої Лемківщини.

В р. 1936 відвідав Лемківщину представник Головної Управи "Рідної Школи" у Львові, її голова проф. Іван Галуцинський. При цій нагоді відбулися численні збори громадянства у Сяноці, Загутині, Боську і ін.

Щоб виробити собі погляд на стан шкільництва і національного виховання, голова кружка "Рідної Школи" у Сяноці, д-р Ст. Ванчицький, відвідав важніші осередки українського культурного життя на Лемківщині. Стан був невідрадный. Майже у всіх школах велось навчання в польській мові, бо скрізь були польські учительські сили. Тільки декуди були українські вчителі і там стан був відрадніший, бо вони дбали про те, щоб українським дітям присвоїти знання української мови. У сяніцькім повіті, де українці становили половину всього населення, було всього дев'ять українських учительських сил.

У деяких українських селах зовсім не було шкіл. До таких належала Завадка Риманівська коло Дуклі та Душатин коло Команчі. Заходом кружка "Рідної Школи" у Сяноці основано в обох цих селах приватні українські школи. У Завадці Риманівській місцева громадянка, вдова, зложила 150 доларів на будову школи. Громадяни села доложили дещо гроша, будівельного матеріалу і праці та здвинули відповідний шкільний будинок.

В тому будинку вчив як перший учитель, Ікилович, наданий Головною Управою "Рідної Школи" у Львові, через один рік, а потім виїхав до Америки. Відтак провадив там навчання Петро Стерлак, вкінці Ольга Чабан. Їхня праця мала різні відтінки. Оба перші учителі не занедбували шкільних дітей, але пильно звернули свою працю в напрямі національного виховання молоді. Вони створили хор і влаштовували сходини молоді та й старших громадян. Нераз вечорами хор співав під відкритим небом і розносив красу і велич української пісні на всю дуклянщину. Висланник Головної Управи "Рідної Школи" у Львові інспектор Середа оцінив висліди праці обох учителів під педагогічним зглядом як добрі. За те учителька Ольга Чабан вела з великою посвятою і фаховим знанням навчання шкільних дітей. Польський шкільний інспектор висловився перед головою кружка "Рідної Школи" у Сяноці про працю цієї вчительки дуже прихильно і хвалив її педагогічний талант.

Польська влада оснувала в тому будинку, за згодою місцевого кружка "Рідної Школи", державну школу, через те припинено ведення приватної української школи у Завадці Риманівській.

Українська приватна школа у Душатині припинила працю по однорічному існуванні тому, що державний шкільний інспектор уважав приміщення за невідповідне.

Обі вище згадані школи були у більшій частині на удержанні кружка "Рідної Школи" у Сяноці, який щомісячно висилав учителям платню. Учителі у Завадці Риманівській одержували ледви половину, а в Душатині четвертину державної платні. Однак, не дивлячись на те, вони сповняли свої обов'язки дуже совісно.

ДИТЯЧІ САДКИ

Рівночасно кружок "Рідної Школи" у Сяноці вів широко поширену освідмляючу і виховну працю серед дітей і молоді. В тому давали йому значну піддержку місцеві кружки "Рідної Школи", а також послуговувався він іншими культурно-освітніми та господарськими організаціями. Проявом цієї праці були в першу чергу дитячі садки. Їх ведено в часі шкільних ферій, у жнива, коли діти були вільні від шкільної науки, а родичі заняті працею у полі. Вони мали на меті опікуватися дітьми тоді, коли їхні родичі не мали на те часу, а дальшим їх завданням було виховувати дітей в українському національному дусі і в той спосіб доповнити їхнє знання та розбудити і піддержати українське національне почуття, якого не давала їм державна школа.

Не творилось садків там, де у державній школі був український учитель, бо він завжди належно дбав про українських дітей. Звичайно творили ми їх у селах, загрожених під національним оглядом. На ведення садка треба було мати дозвіл староства, про яке старався заздалегідь кружок "Рідної Школи" у Сяноці на території цілої Лемківщини. Для досягнення такого дозволу треба було подбати про відповідну домівку і кваліфіковану учительську силу. Якщо не сповнено цих вимогів, могло староство відмовити дозволу. У нас велися садки у домах читалень "Просвіти", кружків "Рідної школи", у громадських домах, священничих домах, а часом у селянських хатах.

У всіх садках одержували діти прохарчування. Про приміщення, харчі, порядок, обслуговування дітей дбали Комітети родичів. Обов'язком родичів було складати грошові оплати, але вони були завжди незначні. Якщо не зложено оплати, це ніколи не було причиною усунення дитини із садка або позбавлення її якихнебудь прав.

Лікарську опіку над дітьми у садках безплатно виконували українські лікарі, головно д-р Володимир Каранович зі Сянока. Загальну опіку, педагогічну та адміністративну перевірку над усіма садками вела Управа кружка "Рідної Школи" у Сяноці. Вона теж мусіла вчасно кожного року намітити план для цієї акції, постаратися про грошові засоби та провідниць.

На ці засоби складалися: вкладки членів "Рідної Школи", допомога лемків з Північної Америки і Канади, оплати родичів, а в р. 1937 допомога Головної Управи "Рідної Школи" у Львові. В 1932

р. ми видрукували 600 листівок з видами дитячих садків, відбух у попередньому році у Новосілцях і Морохові. З того вислали ми 500 листівок з відозвами до Північної Америки і Канади. Успіх був дуже добрий. Лемки надіслали щедрі грошові датки і в цей спосіб допомогли нам у переведенні акції дитячих садків. У наступних роках ми теж посилали відозви до лемків в Америці та користувалися допомогою звіди.

У деяких селах провідниці находили у священників повне безплатне удержання, як мешкання і харч. До таких добродіїв належали: о. Степан Менцінський з Новоселець, о. Калужняцький в Іздебках, о. Михайло Середович в Туринську та інші.

Провід у садках вели завжди жінки. З правила мали вони свідоцтва зрілості з учительських семінарій. Щоб доповнити знання провідниць відомостями про ведення дитячих садків, кружок "Рідної Школи" у Сяноці влаштував в 1936 р. спеціальний курс, получений з практичними лекціями з дітьми садка у Дубрівці Руській. Курс вела І. Гришко зі Львова. На похвалу провідницям треба підкреслити їхню високу ідейність, посвяту, такт і невибагливість. Не було випадку, щоб де-небудь прийшло до непорозуміння між провідницею а Комітетом. Такі провідниці як Марія Терещенко, Лідія Ванчицька, Ольга Масник, Ольга Чабан, Ольга Цегелик, Н. Сікора, Марія Чабан, Анна Чабан та інші могли завжди похвалитися гарними успіхами своєї праці.

Дитячі садки відбулися у таких місцевостях: Согорів Долішній, Семушова, Тирява Волоська, Улюч, Дубрівка Руська, Морохів, Новосілці, Сянік, Вільхівці, Туринське, Іздебки, Володж і інші. Це тільки прикладове вичислення. Таких місцевостей було багато більше.

Найбільшу кількість садків виказує рік 1936. Було їх 20, а в них 500 дітей. Найчисленніший щодо кількості дітей був завжди садок у Дубрівці Руській. Було там звичайно 50-70 дітей. Закінчення дитячих садків відбувалося звичайно в останніх днях серпня, завжди у неділю. Було це справжнє свято українських дітей. Тоді сходилися всі громадяни до залі садка і там бачили і чули виспиди одно- або двомісячної праці у садку. На сцені виступали діточі хори, декляматори, танцюристи.

У дитячих садках виховувалися діти у віці від 4 до 14 років життя.

(Продовження буде)

ВІСТІ З КОЛОМИЙ

Дорогі Браття і Сестри!

Хочу висловити Вам щиро вдячність за часопис "Лемківщина", який ви висилаєте на мою адресу. Ви не можете собі уявити, яка це для мене велика радість! Я читаю часописи подекілька разів. Читають їх і всі лемки, що живуть на Коломийщині. Журнали дають нам можливість глибше пізнати історію та культуру нашої незабутньої Лемківщини.

Я з села Перегримка, Яслівського повіту, 1934 року народження. Мої батьки в 1945 році були переселені в Донецьку область, а в 1947 році переїхали спочатку в м. Калуш, а потім в Коломию, Івано-Франківської області. Я закінчила університет, працювала 26 років директором Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини. Зараз — на пенсії, але продовжую ще працювати в музеї науковим працівником.

Дуже люблю свою Лемківщину, цікавлюся її історією. Збираю матеріали по історії свого села, пишу лемківські писанки, три роки очолювала секцію лемків в нашому місті.

На Коломийщині лемків живе небагато. Це люди з різних повітів, що переважно живуть по селах. В самій Коломиї живе десь до 60-70 чоловік. Недалеко від Коломиї є село Глибока, тут живуть в основному лемки з села Бонарівка, Короснянського повіту.

У нас в Коломиї є об'єднання переселенців з Польщі, до складу якого входимо і ми, лемки. Ми маємо свою секцію, яку я очолювала три роки. В Івано-Франківську діє товариство "Лемківщина", до якого входимо і ми. В 1993 році в Коломиї провели великий вечір "Хто ми, лемки?", на який зібралося біля 500 чоловік. Були розповіді про Лемківщину, її історію, культуру, видатних людей, а потім був великий концерт, який поставили самодіяльні артисти з м. Калуша, де живе багато лемків.

Також був у нас гарний вечір з нагоди 85-річчя талановитого поета з Лемківщини Богдана-Ігоря Антонича. Цікава була виставка лемківських писанок, де експонувалися писанки писанкарки Ярослави Гринчук-Полянської з Вроцлава, уродженки села Лабова, Новосандецького повіту.

В селі Глибока в 1994 році організували великий вечір, на який зійшлося дуже багато людей. Вечір закінчився великим концертом "Лемківські вечорниці".

АНАТОЛІЙ ЯДЛОВСЬКИЙ

БІЛЯ КОМАНЧІ

Біля Команчі у чистім полі
Вмирали хлопці молоді.
За України щасливу долю
Тут полягли вони тоді.

Гордяться треба нам, друзі ними.
Й щоб знав про них весь наш нарід
Бо вже давно вони відомі
На цілий світ, на цілий світ.

Вони лягли тут за рідні гори
За України вільний край.
І пам'ятають про них простори
Й співає пісню зелений гай.

Анатолій Ядловський народився в Підгайцях на Тернопільщині в родині переселенців з села Кам'яна, Ново-Санцівського повіту. Член товариства "Лемківщина" та співпрацівник газети *Дзвони Лемківщини*. Живе і працює в Івано-Франківську. Його поезія друкувалася в Київській і місцевій пресі, газеті *Наше слово* (Польща) та журналі *Слово Підгаєчан* (США). Вийшла друком його збірка віршів "Зупинена мить", незадовго появиться нова збірка — "Серце на долонях".

10 грудня у нас був великий вечір спогадів про Лемківщину, про переселення на Україну та операцію "Вісла".

Хочемо самі глибше знати історію нашого краю, його культуру, хочемо також, щоб про Лемківщину знала вся Україна, пройнялася її трагедією, болем, який не затихає всі 50 років.

Своїм часописом Ви робите велику справу — будите лемківський дух і кличете до праці, до творення, до єднання всіх лемків. Ми всі разом повинні врятувати нашу Лемківщину, не дати стерти її з лиця землі!

Жичу Вам від себе і всіх лемків Коломийщини великої наснаги в праці в ім'я нашої незабутньої Лемківщини! Щиро вітаємо та бажаємо всього найкращого!

Ольга Кратюк

ВІСТІ ЗІ СЯНОКА

Управа Сяніцького Гуртка Об'єднання українців у Польщі складає подяку українським організаціям і окремим особам з діаспори, України і Сянока, які прихильно ставились до нашої праці на ниві плекання рідної культури та освіти в Сяноці на Лемківщині у 1995 році.

Висловлюємо сердечну вдячність всім українським патріотам, яким не байдужа доля земляків, що повернули на Лемківщину з місць виселення. Дякуємо їм за українську благородність та солідарність, що були разом з нами в скрутний час на шляху відродження української культури на землі, яка, чи не найбільш, потерпіла внаслідок горезвісної депортації до УРСР та злочинної акції "Вісла" у 1947 році. Нехай ця замітка стане символічною часткою вшанування жертв багатьох поколінь лемків за волю українського народу, які віддавали здоров'я і життя в шляхетній боротьбі за незалежність України, свідками чого ми були у 1991 році.

Щастя Вам, Боже, на Многая і Благая Літа!

Пересилаємо поздоровлення для редакційного колективу та всіх членів Організації Оборони Лемківщини.

Ярослав Холявка
голова Ревізійної Комісії

Мар'ян Райтар
секретар Управи Відділу

Перед домівкою ОУП в Сяноці після закінчення шкільного року в пункті навчання української мови. Червень, 1995 р.

Гурт "Сянічок" під час Шевченківського свята в Сяноці. Березень, 1995 р.

Дитячий гурт "Сянічок" перед бойківською церквою з села Гразева (1732 р.) у Музеї Народної Архітектури в Сяноці.

Виказ жертводавців (суми грошей подані в амер. дол.): о. Ф. Кліш, Літ-комб, Австралія — 500 дол.; М. Райтар, Сянік, Польща — 380 дол.; Об'єднання Лемків Канади, (голова І. Оленич, Торонто, Канада (половина квоти переказана до села Команьча) — 360 дол.; Товариство "Лемківщина" (голова Л. Колодчин), Дітройт, США та подяка також Д. Шиялюк за самовіддане сприяння — 250 дол.; Ю. Котляр, Кліфтон, США — 200 дол.; 17-ий Від. ООЛ (голова І. Шурин), Рочестер, Н.Й. — 150 дол.; та для села Мокре — 150 дол.; М. Вальборний, Сянік, Польща — 88 дол.; У. і Б. Холявка, Сянік, Польща — 85 дол.; В. Марчак, Сянік, Польща — 62 дол.; С. і Я. Холявка, Сянік, Польща — 62 дол.; М. Хомин, Етобікок, Канада — 67 дол.; І. Шурин, Рочестер, США — 50 дол.; М. Кухта, Асплей, Великобританія — 50 дол.; А. Саракун, Сянік, Польща — 42 дол.; Л. Райтар, с. Чертіж, Польща — 25 дол.; Р. Тинік, с. Тухір, Польща — 25 дол.; В. Патуляк, Сянік, Польща — 25 дол.; М. Буковинський, Стрий, Україна — 12 дол.; Й. Длугош, Вінніпег, Канада — 10 дол.; С. і А. Юрчишин, Сянік, Польща — 12 дол.

Щира подяка за книжки для Сянока: СКУ—УПЛДІМ (Л. Храплива-Щур), Торонто, Канада; ОЛК (І. Терепенко), Торонто, Канада; Товариство "Лемківщина" (голова Ліда Колодчин), Дітройт, США; М. Дупляк, ООЛ, Кліфтон, США; Іван Керестіль, НТШ Мюнхен, Німеччина; Ю. Котляр, Кліфтон, США.

З ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ
ЦИРО ВІТАЄ
СОЮЗ РУСИНІВ-УКРАЇНЦІВ СЛОВАЧЧИНИ
З НАГОДИ
42-ГО СВЯТА КУЛЬТУРИ РУСИНІВ-УКРАЇНЦІВ СЛОВАЧЧИНИ
ТА
ДЕРЖАВНИЙ МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКО-РУСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
У СВИДНИКУ
З НАГОДИ 40-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ МУЗЕЮ,
ЩО ВІДБУДЕТЬСЯ В ДНЯХ 14-16 ЧЕРВНЯ 1996 Р. У СВИДНИКУ, СЛОВАЧЧИНА.
Екзекутива Крайової Управи

НАПЕРЕДОДНІ АКЦІЇ "ВІСЛА"

Трагічним було для українського народу ХХ століття. Занадто часто доводиться нам тепер відзначати скорботні річниці масових репресій, голодоморів, нуклеарних трагедій, депортацій.

До таких річниць належить і депортація українського населення із споконвічних українських етнічних земель Лемківщини, Надсяння, Холмщини і Підляшшя, які після Другої світової війни відійшли до Польщі. 50 літ тому проти українського населення тих земель була застосована злочинна акція депортації. Вона проводилась органами влади післявоєнної Польщі із застосуванням насильства і терору, використаням силових структур і регулярного польського війська. Найбільш жорстоким і злочинним був останній етап депортації — акція "Вісла", на підставі якої в 1947 році усе українське населення, яке зуміло уникнути переселення до УРСР в 1944-46 рр., було депортоване і розсіяне на території північних і західних земель післявоєнної Польщі без права повороту додому. Метою депортації та акції "Вісла" була етнічна чистка на споконвічних українських землях та швидка асиміляція українців у Польщі. Депортація завершилась обмеженням прав, масовим руйнуванням українських храмів. Всього зруйновано 346 церков, змінено 120 географічних

назв, багато сіл зникло з лиця землі разом з цвинтарями і пам'ятками архітектури. Розправившись з українським населенням Закарпаття, комуністичний режим Польщі розпочав антиукраїнську компанію. В засобах масової інформації і літературі з українського народу створено образ ворога. Українці Польщі були приречені на цілковите приниження.

Коли у 1991 р. Україна стала самостійною державою, Польща була одною з перших держав, що визнали її незалежність, і хоч у 1993 р. був підписаний міждержавний польсько-український договір, істотних змін у ставленні до української меншини в Польщі немає. Сейм Польщі досі не визнав акцію "Вісла" злочинною і протиправною. Надалі постійно і придумано проводиться польонізація, топеризується і підтримується політичне русинство.

* * *

Сьогодні, з перспективи часу, застановімся, що ми, членство ООЛ, ми — яким ті страшні кривди були заподіяні — можемо зробити, щоб цей страшний злочин з-перед 50-ти літ не став призабутим; щоб про нього знали наші діти, наші внуки, щоб про цю трагедію знав увесь цивілізований світ.

Марія Дупляк.

ПОДЯКА

СКЛАДАЄМО ЩИРУ ПОДЯКУ

**1-му ВІДДІЛОВІ ООЛ в НЬЮ ЙОРКУ ЗА ЙОГО ПОЖЕРТВУ В СУМІ 350.00 дол. та
7-му ВІДДІЛОВІ ООЛ в ДЖЕРЗІ СІТІ, Н.Дж. ЗА ЙОГО ПОЖЕРТВУ В СУМІ 100.00 дол.
НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "ЛЕМКІВЩИНА".**

ВАШЕ ЗРОЗУМІННЯ ТА ПОЖЕРТВИ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ДАЛЬШУ ПОЯВУ "ЛЕМКІВЩИНИ".
ДЯКУЄМО!

*Крайова Управа ООЛ,
Редакція і Адміністрація "Лемківщини".*

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

3-Й ВІДДІЛ ООЛ, ПАССЕЙК, Н.Дж.

Загальні Річні Збори 3-го Відділу ООЛ в Пассейку, Н.Дж. відбулися 2-го грудня 1995 р. Крайову Управу ООЛ репрезентував Зенон Галькович, заступник голови КУ.

Управа на 1996 р.: Василь Гаргай — голова, Стефан Косцьолек — заст. голови, Марійка Дупляк — секретар, Михайло Карлицький — фінансовий реф., Степан Дупляк — організаційний реф., Анна Гаргай — культ.-освітній реф., Анна Косцьолек і Марія Косцьолек — допомогіві, Василь Гавроняк і Іван Долошицький — господарчі реф. Вільні члени: Петро Русинко, Павло Гира, Ярослав Прегнер.

Контрольна комісія: Іван Хомко — голова, Теодор Марш і Антони Косцьолек — члени.

М. Дупляк,
секретар

КАЛЕНДАР ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ:

- 2-го березня, 1996 р. — 11-ий Відділ ООЛ, Вотервліт, Опбанська Округа.
- 9-го березня, 1996 р. — 2-ий Відділ ООЛ, Йонкерс, Н.Й.
- 10-го березня, 1996 р. — 5-ий Відділ ООЛ, Ірвінгтон, Н.Дж.
- 24-го березня, 1996 р. — 7-ий Відділ ООЛ, Джерзі Сіті, Н.Дж.

ПРИКЛАД ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ

До Адміністрації журналу "Лемківщина" надійшов лист, який друкуємо нижче:

Ladies and Gentlemen:

One of our employees, Mr. Steve Duplak, recently celebrated 25 years of service with Hoffmann-La Roche.

In lieu of an employee's luncheon, to which he is entitled, Mr. Steve Duplak asked that we donate the cost of the luncheon to the Lemko Research Foundation. In accordance with this request, we are pleased to enclose our check in the amount of \$380.

Cordially yours,

Marie M. Takech

Marie McMahon-Takech
Manager of Employee Sales

Сердечно дякуємо п. Степанові Дупляк, за його розуміння фінансової підтримки нашого журналу та пожертву (через Фундацію Дослідження Лемківщини) на Пресовий фонд "Лемківщини" в сумі **380.00 дол.**

Віримо, що за Вашим прикладом підуть й другі.

З цієї нагоди гратулюємо Вам за 25 літ праці в компанії Hoffmann-La-Roche та бажаємо міцного здоров'я та всього добра!

**Крайова Управа ООЛ в Америці,
Адміністрація ж. "Лемківщина"**

ЗМІНА ПЕРЕДПЛАТИ

З 1996 роком річна передплата журналу "Лемківщина" в США вносить **12.00 дол.** Закордонна передплата лишається без змін (16.00 ам. дол.). Підвишку передплати спричинила підвишка поштових оплат висилки журналу.

Адміністрація "Лемківщини"

«ЗЕРНА»

Гортаю сторінки літературно-мистецького альманаху українців Європи під заголовком "Зерна", читаю і відчуваю добрий задум: було кому поле заорати, той перелог... І ми українці Підляської Землі корчуєм, облоги оремо, зерно з рідного загона стараємось зібрати. Чи багато нас? — Трачук, Жабінська, Боровик, Гаврилук, Киризиук... А "Зерна" — їх у цей журнал збирає Ігор Трач та в підмозі йому Пилип Наум'як з Франції, Богдан Зілинський (Прага) та інші ентузіясти цієї справи, як зі Сходу так і Заходу. Видно, що організується гурт до збирання "розвіяних зерен". І дуже добре, що в "Зернах" друкуються автори з України та діаспори. У першому числі помістили твори, між іншими, автори з Чехії, України, Польщі, Словаччини, Угорщини, Боснії. Дуже до вшодоби мені поезія Оксани Шморгун. Оригінально та дуже вразливо авторка пише:

"Благословенна будь
моя
така далека і єдина,
така невірна і невинна
перелицьована земля.
Благословенна будь,
коли
проти безчинства бузувіра
повстала тільки наша Віра:
лишитись — і перемогти..."

У журналі друкується українська поетеса з Перемишля — Міля Лучак. Про гірку долю українців переселених зі своїх споконвічних земель в наслідок горезвісної акції "Вісла" на т.зв. "пруські землі" пише авторка так:

"...Схилилась я над стрункою криницею
— Угоди нас
Сіроока чужинко своєю водицею
Лиш спустила відерце вниз
Начерпала чорних сліз
А вода чиста як кришталь
Регочучи поплила вдаль
— Сіроока кринице чужинко
Де в Тебе сумління?
— Ти українка
В Тебе чорне чорне піднебіння
Пішла на луг нарвати квітів..."

А ось, як пише про істину сам Ігор Трач:

"Безмежжя лиць. Безмежжя істин.
Безмежжя без початку і кінця.
Чому буває людям тісно?
Невже нам личить драма ця?
Невже нам нести це під силу?
Свій біль вкладу в окови рим,

Хіба для істини можливо
мінати вогнище на дим?!..."

Перед редакторами, а передусім перед Ігорем Трачем широка дорога, але не "гладенька" від автора до читача, як і не легка дорога всіх тих, що у просторах України та світу працюють на благо української культури, відродження нації... козацької хоробрості.

А мені? — мріється наш український "престол поезії", наш спільний, гостинний для всіх у всіх куточках земного світу — друкований в Києві. А може так "перелицьовати" "Літературну Україну"?

Іван Киризиук

ПОЕТИЧНА ЗБІРКА МІЛІ ЛУЧАК

Львівська фірма "Опір" видала у 1995 році збірку поезій перемиської поетеси Мілі Лучак п.з. "Ти ще повернешся до мене сину". Авторка закінчила українську філологію Варшавського університету у 1970 році. Працювала вчителькою та методистом української мови. Трагічні наслідки горезвісної акції "Вісла" викарбували у душі та на житті поетеси пекучі рани.

У збірці поміщено вірші останніх років. Багато тут споминів про РІДНЕ, про "Я" поетеси, а також любов до неньки України. Про пісню мами поетеса пише:

"Це пісня
Колише колиску
Над зеленобокими вербами
В яких сидять малі пташини
Чекають з дороги батька і мами
А так співають
Аж теплом краси
Підпалили зажурені хмари..."

А ось уривок вірша про мову:

"Мово рідна українська Що твердиша гір та гранітів Сильніша громів і землетрусів Мово Київської Руси...	...ти мово жила В хаті бідняка В піснях села В серці народу..."
--	--

і про Батьківщину:

"Добрий день Україно моя
На блакитному шляху
Сидить кобзар
Та думи пряде
На веретені вразливої кобзи..."

В збірці є також і релігійні лірики, де засуджується іудівську схильність до наживи та фальшу.

"— Ісусе! Хто вимазав пречудесні барви З карти кольорів	Залишивши спіллям Найсумніший колір — Колір болю..."
---	--

Квітка поезій Мілі Лучак виростає тільки зі свого рідного поля, з того загона пра-пра-предків, з кореня Київської Руси — перемиської землі. Тут на перебіг гіркоти і мудрості, сенс існування і біль з-за життя...

Іван Киризиук

У СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ ВАСИЛЯ МАЙКОВИЧА

(На передодні 1-ої річниці смерті)

Немов у стрілецькій пісні "Видиш брате мій", з рядів сучасників — родини, друзів і знайомих, відлетіла людина у вирій — у вічний світ праведників, з якого нема вороття. Людська пам'ять коротка. Зі смертю людини швидко затираються сліди про неї, меркне в людській уяві образ того, хто ще так недавно був її активною частиною, немов співається про це у словах названої пісні про журавлів, про яких в далекому просторі затирається слід. Такий вже закон природи і така на це воля Господа.

7-го червня 1995 р., проживши 75 років, у Сиракузах відійшов у вічність вірний син України та своєї вужчої Батьківщини — Лемківщини, патріот, вояк і громадський діяч Василь Майкович.

Св. п. Василь Майкович народився 11-го травня 1920 р. у с. Команча Сяніцького повіту на Лемківщині у свідомій українській родині Ксені і Теодора. Під час визвольних змагань після Першої світової війни, його батько був одним з організаторів т. зв. Команецької Республіки, метою якої було прилучити Лемківщину до вільної України. За те його і родину переслідувала польська поліція і він був примушений переховуватися на Словаччині. Коли ж тралилася нагода боротися за вільну Україну, св. п. Василь, як молодий юнак, в 1939 р. переходить разом з друзями словацький кордон, щоб захищати Карпатську Україну від мадярських фашистів. У тому часі, всупереч польській забороні, лемківська молодь охоче йшла на Закарпаття, щоб і своєю кров'ю скролити землю своїх південних братів, захищаючи проголошену ними вільну Державу.

У перших днях війни з Мадярщиною, св. п. Василь брав участь у боях з мадярами біля Перечина, був там лоранений і лопав у мадярський лолон, а відтак опинився у таборі полонених карпатських січовиків у Вороллоші, що біля Ніредьгази. Неволя у мадярів була коротка, але жорстока. У травні 1939 р., полонених звільнили і повезли до Австрії. Кожен боявся, щоб мадяри не видали його полякам, бо ті гнали січовиків до концтабору у Березі Картузській.

Коли ж під час Другої світової війни на Закарзонні почала творитися українська поліція, Покійний поповнив

її ряди. Служив на станицях в Куляшнім і Лютовиська, звідки в 1944 р. перейшов з цілим особовим складом до УПА. З ним пішла також його молода дружина Анастасія, з якою одружився в 1942 році. В 1944 р. брав участь в охороні учасників нарад Української Головної Визвольної Ради, що відбулася у Сприні Старосамбірського району.

Доля складалася так, що перед приходом Червоної Амрії на Лемківщину, св. л. Василь з дружиною і її неповнолітнім тоді братом Іваном подались на Словаччину, а відтак через Мадярщину олинилися в Австрії. Тут під бомбами альянтів довелося різати дерево, а по війні біля двох років жити у таборах для втікачів у Німеччині, щоб опісля, в 1949 році, виїхати до Америки, до Сиракуз. Настала нова доба у рядах післявоєнної української еміграції на вільній землі Вашингтона.

Через 30 років Покійний працював в автомобільній компанії Крайслер, з якої вийшов на заслужену пенсію.

Св. п. Василь Майкович був одним із перших організаторів Спілки Української Молоді на терені Сиракуз та одним з перших, хто підписав чартер на відкриття Української Федеральної Кооперативи в Сиракузах. Крім того, від початку свого приїзду до США, був активним членом місцевого відділу УККА і Українського Народного Дому та членом ОУН і Братства кол. Вояків УПА. Цікавився працею українських забезпечених установ і був членом УНС.

Св. п. Василь Майкович усе своє життя за океаном цікавився справою своєї вужчої Батьківщини — Лемківщини, яку дуже любив. В 1962 році організував на терені Сиракуз відділ Організації Оборони Лемківщини, а відтак організував подібний відділ у сусідньому місті Обурн. Був рушійною силою лемків до кінця свого життя, виконуючи різні обов'язки у відділі та в Крайовій Управі.

Покійний дуже радів, коли Україна скинула кайдани неволі. В 1992 р. поїхав поклонитись вільній Україні. Побував в історичній Сприні, відвідав поле бою на Закарпатті та віднайшов спільну могилу, де поховані герої Карпатської України, в тому й його старший брат Степан.

Св. л. Василь Майкович бажав відвідати також і свою Лемківщину, побувати у рідному селі Команча тощо. Не стало однак життя.

Тіло Покійного спочило 10-го червня на місцевому цвинтарі св. Івана Хрестителя. Після похорону добрим словом згадали Покійного на тризні в Українському Народному Домі д-р Іван Гвозда, Михайло Середович, Микола Павлів та автор цієї статті.

Покійний залишив у смутку дружину Анастасію та дітей Лесю і Василя з родинами, троє внуків і одну правнучку, а також брата Павла в Америці і сестру Єву в Польщі та дальшу велику родину в Америці, Польщі й Україні.

Микола Дупляк

СВ. П. ІВАН БЛИХА

7-го січня, 1996 р. невблагана смерть вирвала з наших рядів зразкового та відданого і обов'язкового члена нашої організації, члена нашої громади.

Відійшов від нас на поклик Всевишнього у Божу Вічність провідний член багатьох громадських місцевих та крайох організацій, який до останніх хвилин свого життя працював для добра нашої Батьківщини України, а зокрема найдалі на захід висушеної її землі — Лемківщини.

Покійний Іван народився 20 квітня, 1918 року в селі Яселко, Сянницького повіту. Свої молоді літа прожив в часах, коли творилася Карпатська Україна, а з нею і організувались Карпатські Січовики. Ті події мали великий вплив на молодого юнака, який в тридцятих роках став членом ОУН. З приходом війни, 14-го березня 1940 р. Іван був заарештований на примусові роботи до Німеччини. Опинився на фермі у бавора в Інгофен, в Баварії. З часом, щораз більше українців приїздило на роботи до Німеччини. Повороту до дому, до рідних, вже не було. Виходці з рідних земель лочли організуватися, творили аматорські гуртки, влаштовували національні свята. Іван активно включився до цієї культ-освітньої праці. Нелегким було його життя в таборах Ді-Пі, в яких опинився після закінчення Другої світової війни. По 3-ох роках чекання, осінню 1948 р. Іван виїхав до Америки. 20 листопада 1948 р. приїхав до Нью Йорку, а відтак до Пассейку. Тут він зразу включився в громадське життя: став членом парафіяльного хору при церкві св. Миколая, а відтак членом Українського Народного Союзу, де став організувати членів, які в той час масово приїздили з таборів Ді-Пі. Був членом товариського клубу ім. Тараса Шевченка в Пассейку, членом 58 Відділу "Провидіння", належав до Лицарів Колюмба ч. 262 і 240 (де отримав

Замість квітів на свіжу могилу св. п. Івана Блихи, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий фонд журналу "Лемківщина".

**Марійка і Степан Дупляки,
Кліфтон, Н.Дж.**

3-їй і 4-ий ступінь), був членом ОДВУ, Української Централі, Самопомочі, а передусім членом Організації Оборони Лемківщини, Фондації Дослідження Лемківщини та Світової Федерації Лемків.

До кінця свого туземного життя цікавився та працював для кращого завтра нашої неньки України. Він радів та був щасливий, що дочекався дня, коли Україна стала вільною, незалежною державою. Рівночасно болів, що його рідна земля, село, де він народився, де виростав та вироблявся його національна свідомість, його село, його хата — змазані з лиця землі. "Про цей злочин, про цей геноцид, якого в сорокових роках доконали поляки на нашій землі, ми не можемо ніколи забути!" Так нам завжди пригадував Покійний Іван. Його родина — старший брат і сестра були насильно вигнані з рідного села до УРСР, які по довгих стражданнях поселились в селі Ралівка, біля Самбора. Іван був щасливий, коли після довгих літ розлуки, відвідав родину в Ралівці.

Св. п. Іван Блиха відійшов від нас. Він залишив у смутку дружину Степлі, брата і лемінників в Україні, та залишив свою прибрану велику родину: уродженців та виходців з його улюбленої Лемківщини, для якої жив і працював ціле своє життя.

Панахида за складі душі Покійного була відправлена в п'ятницю, 19-го січня в похоронному заведенні Мароко, де від 3-го Відділу Організації Оборони Лемківщини в Пассейку прощав Покійного голова Відділу Василь Гаргай. Відтак в суботу, 20-го січня, після Богослуження в церкві св. Миколая, тлінні останки св. п. Івана Блихи спочили на цвинтарі св. Михайла в Садл Брук, Н.Дж.

Від членства ООЛ прощаємо Тебе, дорогий друже, хай сняться Тобі Твоя рідна земля, Твоє Яселко, за яким Ти так тужив, а привітна американська земля хай буде Тобі пером!

Марійка Дупляк

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "ЛЕМКІВЩИНА"

(Від 16-го травня 1995 до 31-го січня 1996)

130.00 дол.: 23-їй Відділ ООЛ в Аубурн, Н.Й.
50.00 дол.: К. Гельнер
30.00 дол.: М. Бойка
25.00 дол.: С. Ткаченко
по 20.00 дол.: Б. Шурин, М. Сташків, П. Гудак
19.00 дол.: С. Мачузак
14.00 дол.: П. Дябога
по 10.00 дол.: М. Данилів, І. Купина, Ю. Полянська,

Я. Перун, В. Матлаґа, О. Головацький, В. Сорочак, І. Котляр, Т. Федак, П. Середюк, Т. Колос, С. Шкірпан
6.00 дол.: Д. Сенкович
по 5.00 дол.: П. Білий, М. Неїлко, М. Перейма, В. Кікта, І. Гончак, Я. Яхмінська
по 4.00 дол.: Н. Ярош, П. Лопата, М. Марин, С. Хома
по 2.00 дол.: С. Морох, Я. Морох.

Сердечно дякуємо!

Адміністрація "Лемківщини"

КОЛЯДА 1995-96. СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ

3-Й ВІДДІЛ ООЛ, ПАССЕЙК, Н.-Дж.

- 100.00 дол.** — Ст. і А. Малиняки;
65.00 дол. — Ів. Хомко;
по 50.00 дол. — Ст. і М. Дупляк, В. і А. Гаргай, С. і А. Косцьолек, С. Шевчик, М. і М. Кош, П. і А. Гресь, М. і О. Гнатейко, П. Русинко, Б. Чайківський;
по 40.00 дол. — І. і С. Долошицький, Й. і М. Кібала, І. Скала, Т. і А. Гнатейко, Т. і М. Косцьолек, А. і М. Тиньо, Б. і І. Лесів;
35.00 дол. — Т. і М. Олещук;
по 30.00 дол. — Д. і О. Темницький, Ст. Капітула, Ст. Перун, М. і Т. Карлицький, С. Шпид, Я. і С. Прегнер, С. і А. Пелтишин, В. Гавроняк, Ю. і М. Гаргай, Крамниця "Січ", Я. і І. Петрик, І. і О. Ленчук, Ст. Татаренко, В. Грицков'ян, П. і Т. Гира, Б. і К. Баран, Т. Хомишак, Дм. Хомишак, Дм. Мацко, Я. Федун;
по 25.00 дол. — Б. і К. Журавський, Ст. і Х. Журавський, М. Тижбір, П. і Н. Баран, П. Млинарик, В. і В. Чернянський, Укр. Народ. Дім, В. Кузик, М. Чабан, І. і О. Буртик, О. Гной, І. Бліха;
по 20.00 дол. — В. і М. Ткач, Куземчак, В. Янців, Завада, А. Капітула, В. Петришин, І. Цапар, М. і О. Пелтишин, Є. Команецька, М. і О. Падко, І. Васильків, О. і Д. Падко, О. і Л. Ленів, І. Паниця, І. і О. Чучак, Ст. Демчар, Т. Тарахівський, І. Клеменко, І. Білобронь, Г. Котис, В. Марущак, В. Шиш, Е. Циган, М. і К. Вітек, Я. Завойський, Я. і М. Завойський, Б. і К. Брендель, Т. Грубець, В. і О. Смоляк, В. і М. Журавський, Б. і Л. Крисина, В. і М. Зельонка, З. і А. Знак, о. Олег Жовнірович, А. і М. Баран, Я. Яворський, М. Урбанович, І. Андрух, П. і Ю. Ярошак, П. і Ю. Вислоцькі, Д. і Л. Станчак, Р. Дупляк, І. Зельонка, С. Дупляк, Ф. і О. Вірстюк, М. і О. Солтис, С. Коваль, С. і М. Гавроняк, В. і Н. Головка, М. Дідух, Ст. Ульчак, Палидович, М. Філевич, А. Боднар, С. Білик, С. Крицький, І. Панчик, В. Васів, І. Косцьолек, М. Філевич, Е. і М. Тантала, Ю. Котляр;
по 10.00 дол. — Кушнір, Джаугстеттер (Jauqstter), Ст. Дідух, Д. Мазурик, П. і Л. Олещук, Г. і Г. Вілке, С. Михалко, М. Брунда, Т. і А. Корбак;
5.00 дол. — С. Задорожний.

Не прийнятий зворот коштів репрезентації 3-го Відділу ООЛ в Пассейку на Різдвяній Зустрічі в Ірвінгтоні, жертвую **25.00 дол.** на Пресовий фонд ж. "Лемківщина".

Степан Дупляк,
Кліфтон, Н.Дж.

5-Й ВІДДІЛ ООЛ, ІРВІНГТОН, Н.-Дж.

- по 100.00 дол.** — Кредитівка Ньюарк, д-р Л. Кузьмак, Л. Пех, М. Литвин, І. Ниціт;
по 50.00 дол. — Р. Леськів, Ю. Чарни, д-р Т. Шеґедин, С. Бігуняк, В. Васічко, А. Гбур;
по 40.00 дол. — Є. Василюшин, Л. Лесько-Лапічак, В. Роговський, М. Гривна, А. Подбережняк, С. Пужик, І. Саракун, І. Копина, І. Сорока І. Войтович;
по 30.00 дол. — д-р Б. Стефанівський, М. Дзіман, С. Палюх, Т. Пиж;
по 25.00 дол. — М. Симанишин, Т. Полянський, А. Шопа, М. Цьок, С. Кмет, В. Кікта, А. Феденишин, В. Батків, В. Бренч;
по 20.00 дол. — Р. Андрушків, Р. Смоленець, Н. Краєвський, В. Закорчений, М. Заверюха, І. Литвин, І. Раковський, П. Яблонський, І. Бігун, М. Яворський, Я. Будневич, А. Вус, Н. Борис, М. Винарчук, З. З. Федерчук, П. Фризюк, І. Симчик, І. Палюх, В. Цинайко, В. Боярський, Я. Голєбський, М. Ляшчук, А. Гудзий, Я. Петруха, О. Бойко, А. Кейбіда;
по 15.00 дол. — І. Калинович, І. Іванчук, Ю. Псюк;
по 10.00 дол. — Т. Кушнір, О. Лапко, Н. Савицько, М. Кітвіс, С. Береза, В. Цюрпіта, д-р М. Гук, О. Брик, О. Кутий, С. Ориняк, Я. Турянський, І. Гладка.

7-Й ВІДДІЛ ООЛ, ДЖЕРЗІ СІТІ, Н.-Дж.

- 50.00 дол.** — "Самопоміч";
по 30.00 дол. — В. Сохян, Гонох;
25.00 дол. — П. Шевчик;
по 20.00 дол. — С. Гира, Й. Жубрицький, В. Жубрицький, Д. Тхір, П. Лукачин, М. Білий, П. Костик, С. Гуралевич, А. Олекса, Д. Гбур, І. Лучечко, І. Цьолко, В. Жукович, Т. Доманський, Т. Білоус, П. Андрейчак, М. Петришин, Ф. Подобінський, М. Гончарик, І. Гресь, Д. Вох, Т. Бобер, М. Пилипчак;
по 15.00 дол. — В. Добровольський, В. Блажейовський, П. Телічка;
14.00 дол. — Ф. Вовк;
по 10.00 дол. — І. Костів, А. Галушак, Е. Яскай, П. Канішак, Й. Лабовський, З. Галькович, А. Кедринський, А. Струк, М. Хмелевський, С. Чупа, Ю. Колодій, Стеблецький, В. Адамчак, Т. Кахнич, М. Мацяк, В. Білик, М. Гбур, М. Гбур, С. Чуйко, Г. Гаврилів, І. Шевчук, Т. Феш, І. Порада, І. Білий, І. Вішка, Т. Мусіло, М. Білий, М. Бойко, П. Васько, Я. Вацьяк, Я. і Г. Мапиновський, П. Палка, А. Калинович;
6.00 дол. — Ю. Рептак;
по 5.00 дол. — Н. Ковбаснюк, П. Фуга, А. Віра, О. Бачинський.

ДО УВАГИ ВСІМ АВТОРАМ І ДОПИСУВАЧАМ

ПРИГАДУЄМО, ЩО ЗГІДНО З ЖУРНАЛІСТИЧНОЮ ПРАКТИКОЮ, РЕДАКЦІЯ ПРИЙМАЄ ТІЛЬКИ **ОРИГІНАЛИ СТАТЕЙ** ЧИ **ДОПИСІВ**. СТАТТІ, ЯКІ БУЛИ ВИСЛАНІ/НАДРУКОВАНІ В ІНШИХ ЖУРНАЛАХ ЧИ ЧАСОПИСАХ НЕ БУДЕМО ПОМІЩУВАТИ. *Редакція.*

8-ий відділ ООЛ, ЧІКАГО, Іл.

400.00 дол. — Управа Відділу.

11-ий відділ ООЛ, ВОТЕРВЛІТ, Н.Й.

50.00 дол. — Марія Касіянчук;

по 25.00 дол. — Антін Білінський;

30.00 дол. — Михайло Грещак;

по 20.00 дол. — Роман Маселко, Євстахій Мочульський, Павло Шевчук, Іван Романишин, Микола Філь, Іван Філь, Дмитро Кулик, Василь Мокей, Михайло Коргун, Василь Роман, Іван Ротко;

по 15.00 дол. — Іван Пац, Петро Ксенич, Іван Мокей, Мирон Бучак;

по 10.00 дол. — Іван Зендран, Семен Ксенич, Василь Терлецький, Аксентій Урбан, Іван Карабин, Михайло Бережанський, Іван Демчар, Петро Філяк, Семен Мадзелан, Богдан Біліця, Ольга Репела, Богдан Мадзелан, Александра Федорчак, Андрій Демчар, Анна Сесон, Василь Коцур, Анна Філь, Євген Наболотний, Яків Спіль, Михайло Барна, Володимир Літинський, Григорій Ільницький, Петро Урбан, Іван Суховацький, Іван Грицковян, Іван Куфель, Роман Мацюк, Стах Масляк, Олег Омецький, Богдан Буранич;

по 5.00 дол. — Стефан Гебуза, Михайло Заблоцький, Михайло Сенета, Марія Матейчук, Михайло Савків, Остап Половський, Кароліна Бездух, Микола Дума, Стефанія Бачинська, Стефан Галібей, Анна Дзюба, Володимир Стадник, Методій Янішак, Теодор Ракочий, Іван Гудак, Віра Гарбач, В. Гогоша, Ольга Павлів, Наталія Стемська.

17-ий відділ ООЛ, РОЧЕСТЕР, Н.Й.

По 25.00 дол.: І. Шурін, Р. Куціль, Українська Кредитова Спілка;

по 20.00 дол.: Я. Котлярчук, А. Яріш, Т. Кахникевич, М. Корнило, Я. Глушко, І. Чикирила, У. і М. Бабюки, В. Юськів, Ст. Король, Л. і О. Захарків;

по 15.00 дол.: В. Корнило, С. і Е. Адамчук, д-р І. Адамчук;

по 10.00 дол.: В. Шурін, П. Валько, М. Білей, М. Білозір, В. Івасин, В. Зборовський, Я. Тимчишин, М. Фалат А., М. Фалат Т., В. Пилишенко, І. Тороус, І. і К. Лялюк, М. Вергун, Н. і О. Червінська, П. Дюба, О. Блищак, С.

ДОРОГІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

Доводимо до вашого відома, що зараз ми впроваджуємо комп'ютерні зміни адресних наліпок. Поки що ми користуємося поштовим списком попереднього числа.

Якщо ви вплатили недавно свою передплату і помітите неправильну дату закінчення предплати на Вашій наліпці, просимо бути терпеливими. Остаточні зміни будуть впроваджені в найближчому часі.

Адміністрація "Лемківщини"

Ольшанський, М. Балич, Л. Федикк, П. Лецишин, В. Білан, Л. Павлюк, М. Зарецький, Ф. Вовкович, О. Турило, В. Черневич, С. Кобасовський, А. Харамбура, Л. Ріюпа, М. Лиліак, О. Шурін, О. Тимоц, Н. Мазурчак, І. Свірський, М. Зубіль, В. Бучек;

по 5.00 дол.: П. Івасів, М. Шурін, І. Лазар, Л. Білик, О. Саботович, Б. Боднарук, В. Глушко, М. Лесів, Б. Хом'як, М. Литвинець, Я. Білоус, М. Мигович, В. Білик, К. Мига, Д. Пристай, Й. павук, Ф. Якимович, М. Масловський, В. Гринчишин, Б. Богдан, В. Бездух, Р. Костюк, М. Маркович, П. Білоус, М. Хом'як.

23-ий відділ ООЛ, АУБУРН, Н.Й.

По 20.00 дол. — М. Халупа, М. і С. Халупа, Б. Дрочак, В. Леканка, А. Царевич, В. Дрочак, В. Спін;

15.00 дол. — Василь Лепак;

по 10.00 дол. — М. Халупа, Іван Боцонь, І. Гладун, С. Лисяк, С. Ротко, Г. Балишак, Г. Гавришків, В. Голяк, Ф. Лепак, А. Глива;

по 5.00 дол. — С. Лепак, С. Бадяк, І. Тороус, І. Сливяк, М. Голяк, М. Пінчак, С. Латанишин, В. Балишак, Я. Коваль, І. Веселовський, Д. Латанишин, М. Кіналь.

ДЕЛЕГАТУРА ООЛ, ПАРМА, ОГАЙО.

25.00 дол. — Б. Мілан;

по 20.00 дол. — П. Дмитрик, М. Данило, Б. Тарнавський;

15.00 дол. — І. Іваницький;

по 10.00 дол. — Я. Кривяк, А. Панас, Д. Міґегич, О. Фалат, Р. Швець, В. Савінда, М. Пукач, М. Охрін, О. Кепер, Т. Бурий, М. Моцьо, І. Оліяр, Б. Семків, Б. Рошецький.

Збірщик: Петро Дмитрик.

Чи Ви вже набули книжку **Мирослава Трухана**

"УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, 1944-1984 Р.?"

Якщо ні, зробіть це сьогодні. Книжка в твердій полотняній оправі, понад 400 сторінок.
Ціна 20.00 ам. дол. (+ 2.50 пересилка). Замовляти в КУ ООЛ.

ODLWU, Inc.

P.O.Box 7, Clifton, NJ 07011

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛ "ЛЕМКІВЩИНА" СВОЇМ РІДНИМ В УКРАЇНІ Й ПОЛЬЩІ!

Дорогі Читачі!

Адміністрація "Лемківщини" кожночасно висилає даром біля 200 чисел журналу на відомі нам адреси в Україні й Польщі. У зв'язку з високими поштовими коштами, ми будемо змушені припинити дарову висилку. Тому просимо Вас, передплачуйте "Лемківщину" своїм рідним чи знайомим.

Річна передплата летунською поштою вносить 16.00 ам. дол. річно.

Адміністрація "Лемківщини"

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ

ПІСНІ ДО БОГОМАТЕРІ, утаєної в чудодійній іконі *Милосердя Двері* в українському соборі Господнього Переображення в Ярославі, на Засянні, в Перемиській Єпархії візантійсько-українського обряду, в Польщі. Видання присвячене пам'яті о. Юрія Кікти (1907-1979), дослідника українського минулого міст Ярослава і Лежайське на західному пограничі. 1931-1945. Видання Об'єднання ЯРОКЗА на чужині, Чикаго, Іл. Редактор — Степан Кікта. М'яка обкладинка, 16 стор.

3-Й ВІДДІЛ ООЛ В ПАССЕЙКУ, Н.Дж.

запрошує на

ВЕСНЯНУ ЗАБАВУ

в суботу, 11-го травня 1996 р., год. 9:00 веч.

в УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕНТРАЛІ
240 Hope Avenue, PASSAIC, NJ

Оркестра:

"НОВЕ ПОКОЛІННЯ"
з Торонто, Канада

Редакція не приймає матеріялів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову. Прислани матеріяли редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не буде поміщувати невірливих, образливих для кого-небудь висловів.

Передрук матеріялів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання півної назви журналу.

Адреса: "LEMKIVSHCHYNA" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA

"LEMKIVSHCHYNA" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Subscription Rate for 1996: in the United States of America \$ 12.00 per year (Bulk mail), in countries other than U.S., annual subscription is \$ 16.00 in U.S. currency; single copy: US \$3.00.

Квартальник "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці.

Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Річна передплата на 1996 р.: в США 12.00 ам. дол. звичайною поштою; в країнах поза межами США 16.00 ам. дол. річно; ціна поодинокого числа 3.00 ам. дол.

Return to "LEMKIVSHCHYNA"
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007

BULK RATE
U.S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, NJ
PERMIT No. 937

<http://lemko.org>

Digitally signed by <http://lemko.org>
DN: cn=<http://lemko.org>, o=Walter
Maksimovich, ou, email=walter@lemko.org,
c=US
Date: 2009.12.26 23:53:04 -05'00'

НАШІ ВИДАННЯ

ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	40.00 ам.дол.
<i>(альбомний формат, тверда справа)</i>	
АННАЛИ, Ч. 4. Матеріали про Лемківщину	15.00 ам.дол.
<i>(тверда, полотняна справа, 256 стор.)</i>	
АННАЛИ, Ч. 5. матеріали-документи про Лемківщину	20.00 ам.дол.
<i>(тверда, полотняна справа, 256 стор.)</i>	
Марія Остромира. ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ. Повість.	10.00 ам.дол.
<i>(тверда, кольорова справа, 264 стор.)</i>	
Т. і М. Лопаткевич. МАЛА САКРАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЛЕМКІВЩИНИ	25.00 ам.дол.
<i>(тверда, полотняна справа, 490 стор.)</i>	
"БУДЬ ЗДРАВА ЗЕМЛИЦЕ"	5.00 ам.дол.
<i>(українські народні пісні про еміграцію)</i>	

До замовлення просимо ласкаво додати 2.50 дол. на покриття коштів пересилки

Замовляти на адресу:

The Lemko Research Foundation, Inc.
26 Elm Street
Clifton, New Jersey 07013

